

לעצמו (קיה) ומוכר (י) לעצמו אלא אם כן (קיט) היה (קכ) מוחזק בכשרות:

סו דברים האסורים משום דם. וכו' סעיפים

א (א) א דם בהמה חיה (א) (ב) ועוף

באר היטב

ולסמוך עליו: (י) לעצמו. לריך לומר "ומוכר לאחרים", ט"ז:

(א) ועוף. וכן דם כוי חייצין עליו, טור:

מאכל או יין, אלא אם כן שיש צידו כתוב וחתום מאיזה רב או אכ"ל שנעשה צהכשר, שקורין כשר צריצ"ל, אכן אם איננו שואל ממנו הכתב רחיה שהוא מוחזק בכשרות, יש להאמינו אף בלא כתב,

מעדני השלחן

(קיה) ומוכר לעצמו. טעות סופר הוא, וצ"ל ומוכר לאחרים (רד): (קיט) היה מוחזק בכשרות. מדכתב המחבר לשון עבר "היה מוחזק בכשרות", ולא כתב "מוחזק בכשרות", משמע דוקא אם היה מוחזק מקודם, לפני שהתחיל לנקר בהמות שלו, אז יש לסמוך עליו, משא"כ אח"כ יש לחוש להערמה (רה): (קכ) מוחזק בכשרות. דכיון דמנקר בהמות שלו, יש לחוש שהוא מיקל בכמה דברים שצריכים להחמיר (רו). ובזמנינו שאין הטבחים מנקרים חלק אחוריים, ויש על זה מנקרים מיוחדים (רז) בעיר, שמנקר בהמות, אז אמרין שיש לכל אחד חזקת כשרות (רח). והיינו דוקא שיש לו כתב תעודה מהרב דמתא, שהגון הוא במלאכת הניקור (רט). כתב הרש"ל (רי) דאין הנשים נאמנות בניקור חלק האחוריים, שיש בהן טורח רב, אבל אם אומרות שזה מנוקד ע"י מנקר, נאמנות, וכן נאמנות בחלק ניקור הפנים, שלא קשה כל כך. הלוקח בשר ושלחו ביד א' מעמי הארץ, הרי זה נאמן עליו, ואע"פ שאינו מוחזק בכשרות, אין חוששין לו שמה יחליף (ריא):

א. (א) דם בהמה חיה. וכן דם כוי (א): (ב) ועוף. וכן דם אפרוח (ב):

מטעמי השלחן

דף צ"ג: לומר שנטלו, מפני שטורח להם לחטט אחריו (רש"י), דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים נאמנין עליו, ועל החלב. ובגמ' (שם דף צ"ג:) פוסקין שנאמנין. וז"ל הטור טבח נאמן על גיד הנשה, כדרך שנאמן על החלב, פירוש אף שיש יותר טרחה בגיד הנשה (ט"ז ס"ק ז'). ונראה דהחידוש הוא, אף שעוסק ג"כ במכירת הבשר, שהוא קצב, אין חשש לומר שעל ידי זה ימעט בעבודת הניקור, אלא נאמן הוא. וסיים הטור בשם הרמב"ם (מאכלות אסורות פרק ח' הלכה ז') ומיהו אין לוקחין בשר מכל טבח, אא"כ היה אדם כשר ומוחזק בכשרות הוא ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים, ונאמן:

(א) דם בהמה חיה ועוף. המקור לסעיף זה כתיב בתורה (ויקרא ז' כ"ו) וכל דם לא תאכל בכל מושבותיכם, לעוף ולבהמה, פירש רש"י פרט לדגים וחגבים. אבל חיה בכלל בהמה, שנאמר (דברים י"ד, ד'-ה') זאת הבהמה אשר תאכלו שור וכו', איל צבי ויחמור (רמב"ם מאכלות אסורות פרק ו' הלכה א'), שהם חיות (ודין חיה טהורה מבואר בסימן פ'). ואיתא במשנה (חולין דף קי"ז), שאיסור דם חמור מאיסור חלב, שהדם נהוג בבהמה חיה ועוף, בין טמאים, ובין טהורים, וחלב אינו נהוג אלא בבהמה טהורה בלבד (כמבואר לעיל סימן ס"ד סעיף א'). כ"ל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההיא מעמיה (ויקרא ז', כ"ז), ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם, והכרתי אותה מקרב עמה, כי נפש הבשר בדם היא, על כן אמרתי לבני ישראל כל נפש מכם לא תאכל דם, כי נפש כל בשר דמו היא, כל אוכליו יכרת (שם י"ז י"ז-י"ד). הרי שלא תלטה התורה איסור כרת, אלא בדם הנפש, אבל שאר דם האברים, לא אסרה בכרת, מ"מ כיון שריבתה התורה לאוין הרבה בדם, מרבין גם שאר האברים שהם בלאו (לבוש עטרת זהב סימן ס"ז סעיף א', וכמבואר בשו"ע שם). ובמשנה (כריתות דף כ'): מפרט סוגי הדם שחייבים עליהם כרת אם אכל כזית במזיד (ר"ע מברטנורה שם פרק ה' משנה א'), ובשו"ג חייב חטאת. והם: דם שחיטה. דם נחירה, היינו שדקר לבעלי חיים בצוארו או בנחיריו, ויצא דם. דם עיקור, ר"ל שחתך הסימנים ברוחב, בסכין פגום, דטריפה משום עיקור, שנעקרו הסימנים ולא נשחטו (תוס' שם ד"ה דם עיקור, תפארת ישראל שם פרק ה' משנה א' ס"ק ב'). דם הקזה, שמוציאים מן העורקים, שהנשמה יוצאת בו, ר"ל שהקזו לבהמה או לשאר בעל חי, ויצא דם הנפש, והיינו דבתחילת הקזה יוצא דם בלי קילוח, והוא נקרא דם חבלה, ואח"כ כל זמן שמקלח בכח, הוא דם שהנפש יוצא בו, ונקרא דם הנפש, ואח"כ כשמתחיל הבהמה להחלש, ולמות, חוזר הדם ושותת בלי קילוח, אין זה דם הנפש, ואין בו כרת רק איסור לאו (תפארת ישראל שם ס"ק ג'). וחנה לדעת התוס' (שם ד"ה דם הקזה) מה שכתוב במשנה "שהנשמה יוצאת בו" קאי על כל מה שכתוב מקודם, דם שחיטה, נחירה, עיקר, הקזה, בכל אלו חייב כרת, רק בדם האמצעי, שהוא דם שהנפש יוצא בו, אבל דם חבלה, ודם ששותת בלי קילוח, אין בו כרת, רק לאו. אב"ל דעת הרמב"ם (מאכלות אסורות פרק ו' הלכה ג')

פאר השלחן

כמבואר במטעמי השלחן (ס"ק ט"ז). (רד) ט"ז (ס"ק ח'). וכן הוא להדיא בטור. (רה) וכן הוא ג"כ לשון הרמב"ם (מאכלות אסורות פרק ח' הלכה ז') שהוא מקור דין (כמבואר במטעמי השלחן ס"ק ט"ז). כתב ג"כ לשון עבר, דז"ל: אם היה אדם כשר ומוחזק בכשרות, וכו' בטור. (רו) עצי העולה הלכות גיד הנשה בחוקי חיים ס"ק ט"ז. (רז) ערוך השלחן סעיף ל"א. (רח) עצי העולה (בחוקי חיים שם). וכמבואר בטור (להלן סימן קי"ט). (רט) ערוך השלחן (סעיף ל"א), וכמבואר במטעמי השלחן (ס"ק ט"ז). ובמעדני השלחן (סימן ס"ד ס"ק ל"ט). (רי) ים של שלמה (חולין פרק א' סימן ב'), הובא בש"ך (סימן קכ"ז ס"ק ל'). ובכנה"ג (בהגהת ב"י ס"ק ס"ד), לחם הפנים (ס"ק ט"ז), בית לחם יהודה (ס"ק ז'), ד"ת (ס"ק צ"ב), כף החיים (ס"ק כ"ז). (ריא) רמב"ם (מאכלות אסורות פרק ח' הלכה י'), טור, ב"י, כף החיים (ס"ק כ"ז).

(א) טור, שכתב כוי חייבים על דמו. ומקורו בגמ' (כריתות דף כ"א). דמה שכתוב בתורה (ויקרא ז', כ"ז) "וכל דם לא תאכלו" מרבה דמו של כוי, וקסבר כוי בריה בפני עצמו היא, וכתבו התוס' (שם ד"ה כוי) שר"ל שאינו לא חיה, ולא בהמה, דאי הוי בהמה או חיה לא איצטריך לרבויו דמו, כיון שדם בהמה וחיה אסורים (הובא בב"ח. ובמטעמי השלחן סימן ס"ד ס"ק ב'). וכתב הש"ך (ס"ק א') דפשוט הוא בש"ס וכל הפוסקים. (ב) פמ"ג (מש"ז ס"ק א'), ד"ת (ס"ק ב'). ודין האפרוח עצמו.

(ג) בין טמאים בין טהורים (ד) אסורים (ה) וכן (ה) דם שליל

מעדני השלחן

מטעמי השלחן

(ג) בין טמאים. היינו שנוסף לאיסור טמא, יש בהן גם כן איסור דם (א): (ד) אסורים. באכילה מן התורה (ד), ויש בזה גם איסור כרת (ה), בדם הנפש שהנשמה יוצאת בו (ו). אבל דם האברים וכדומה, אינו אלא בלא תעשה (ז), אם שתה כשיעור (ח). אבל מותר בהנאה (ט), ולכן מותר לעשות סחורה בדם, מפני שהוקש למים (י). דם שבשלו או שמלחו, נחלקו הפוסקים בזה (יא), ולהלכה אין להקל בספיקו, אלא היכא דאיתמר, או שיש עוד צדדים בלא"ה להחמיר (יב). דם שכבוש מעל"ע באינו חריף, או בחריף בחומץ חזק בשיעור כדי שיתנו על האור וירתיח, אסור מן התורה (יג). דם של בהמה טמאה שבשלו, אסור מן התורה, משום איסור טמא (יד). דם שנתנו בכלי ראשון שהיד סולדת בו, אף שלא הרתיח, אינו אסור מן התורה (טו), ובספק אם נפל לכלי ראשון מותר, אבל בספק אם נפל לכלי שני אסור (טז). דם הכבד אסור מדרבנן, אבל דם שבסמפוני הכבד הוא מן התורה (יז). דם היוצא מחתיכה לחתיכה לאחר שנמלחה והודח כהוגן, לאו דם הוא, ומותר אף שהוא אדום (יח). דם שחיטה שנקרש, ומתמציתו נתמצה מים צלולים, אותו המים אסור (יט). דם אינו מפעפע למעלה רק כדי קליפה (כ), ואם נתבשל בלא קליפה, בהפסד מרובה וצורך שבת יש להקל (כא). דם בחלב אין בו דין בשר בחלב, ומותר בבישול והנאה (כב). פרה שיצא ממנה חלב מעורב עם דם, מבואר דינו להלן (כג): (ד) דם שליל. והוא דם מעובר הנמצא במעי אמו,

דדוקא בדם הקזה חייב כרת בדם האמצעי, שהנפש יוצא בו, אבל בהשאר, כיון דחבל אותה במקום שתלוי החיות, כל זמן שיש בו אדמימות, חייב כרת (תפארת ישראל שם, ערוך השלחן סימן ס"ז סעיף ג'). ד"ל הרמב"ם (שם) אין חייבין כרת אלא על דם היוצא בשעת שחיטה ונחירה, או התזת הראש, כל זמן שיש בו אדמימות. ועל דם הקזה, כל זמן שהוא מקלח ויוצא, אבל הדם השותת בסוף הקזה, כשיתחיל הדם לפסוק, אין חייבין עליו, והרי הוא כדם האברים (עכ"ד). ומדכתב בדם הקזה כל זמן שהוא מקלח, ובשחיטה לא כתב כן, שמע מינה דס"ל דעל דם שחיטה ונחירה, חייב כרת גם על דם השותת, כל זמן שיש בו אדמימות, וטעמו כיון שדם שחיטה הוא במקום שהנשמה יוצאת בו, ולכן כל דם שיוצא מעצמו, הוה דם הנפש, משא"כ בדם הקזה (ערוך השלחן שם). ואילו דם האברים, שהם דם הטחול, ודם הלב, היינו שנבלע בבשר הלב, יש בו רק לאו (משנה כריתות שם), אבל דם הכנוס תוך חלל הלב, המתכנס בשעת שחיטה, חייב כרת (ר"ע מברטנורא שם פרק ה' משנה א'), וכן דעת רש"י (שם דף כ"ב). ולתוס' (חולין דף קי"א. ד"ה ותחיה) גם דם הנמצא בחלל הסמפונות של ריאה וכבד, נמי בכרת. אבל לדעת הר"ף (שם פרק ח' דף ל"ט). ורא"ש (שם סימן כ"ה) ורמב"ם (מאכלות אסורות פרק ו' הלכה ג', ד') דם שבחלל הלב פטור מכרת, ורק בדם הבלוע בבשר חייב כרת. והערוך השלחן (סימן ס"ז סעיף א') כתב שדמם שבחוטין שנתבאר בסימן ס"ה, נכללים בדם האברים. דם ביצים, אין חייבים עליו (משנה שם), פירש רש"י (שם) ביצי איל ושוור, לשון אחר דם ביצים המוזרות שנתאדמו מחמת חמימות שישבה עליהן התרנגולת. וז"ל ר"ע מברטנורא (שם) יש מפרשים שמירי בביצי זכר בשור איל ותיש, ולי נראה דם הנמצא בביצת התרנגולת, היינו במקום האוסר בוודאי (ודינו מבואר בסעיף ג', ד'), אין חייבים עליו. וכן דם התמצית, אין חייבין עליו (משנה שם), היינו דם שמתמצה ונסחט, ושותת כשיוצא (ר"ע מברטנורא), ודע דמה שאמרינן "אין חייבין עליו", ר"ל פטור מכרת, וחייב מלקות. והחילוק לדידן בין איסור כרת לאיסור לאו לבד, מבואר במטעמי השלחן ס"ק ב'. דם שקצים ורמשים, אין חייבין עליו משום דם, אלא לוקה עליהם, משום אוכל שרץ, אם אכל כזית, רמב"ם (מאכלות אסורות פרק ו' הלכה א'), ומקורו בגמ' (כריתות דף כ':) שלומדים מהפסוק (ויקרא ז', כ"ו) וכל דם לא תאכלו, דכדם שרצים אין בהם איסור לאו של דם. דם האדם אסור מדברי סופרים, אם פירש, ומכין עליו מכות מדרות (רמב"ם שם הלכה ב'), ודינו מבואר בסעיף י'.

(ב) בין טמאים בין טהורים אסורים. משום דם, ואע"ג דדם טמא אסור לאכול משום טמא, מ"מ יש בהם איסור גם משום דם. ויש כמה נפק"מ בזה. ה"ט"ז (סימן ס"ד ס"ק א'), ופמ"ג (שפ"ד ס"ק א') כתבו שנפקא מיניה לענין נודר הנאה, שאם אוסר עליו הנאת דם, שמצד הדין דם מותר בהנאה (פסחים דף כ"ב ע"א, וכמבואר במעדני השלחן ס"ק ד'), גם מדם טמא אסור לו ליהנות, משום שיש בו גם איסור דם. והפמ"ג (שפ"ד ס"ק א') כתב שיש עוד נפקא מיניה לגבי חשוד, וכמו שכתב הש"ך (סימן ס"ד ס"ק ב') דמי שהוא חשוד לדבר אחד, אינו חשוד לדברים אחרים, כדלהלן (סימן קי"ט סעיף ד'), הכי נמי כן, דאם הוא חשוד על איסור דם מטהורים, לא חשוד על דם מטמאים, שחמור יותר, שיש בזה ב' לאוין. וכן אם חשוד על דם האברים, שיש בהם רק לאו, לא חשוד על דם הנפש, שחייב עליו כרת. והחידושי רע"א (סימן ס"ד סעיף א') כתב שיש עוד נפקא מיניה, לענין חולה שיש בו סכנה, שמאכילין אותו הקל תחילה (כמבואר בשו"ע אר"ח סימן תרי"ח סעיף ט'), לכן אם הוא מוכרח לשתות דם, ויש דם מכשירה, ודם מטמאה, נותנים לו מכשירה. וכן אם יש דם הנפש שאיסורו כרת, ודם האברים שהוא רק בלאו, נותנים לו דם האברים. ואם טוב עבדו דם דגים, כמו דם בשר, ואין בזה קשקשים, שיש בהם רק איסור דרבנן משום מראית עין (כמבואר לקמן סעיף ט'), פשיטא שזה עדיף ליתן לו, מאיסור תורה (וכ"כ עוד פוסקים, הובא במטעמי השלחן סימן ס"ד ס"ק א'). והדעת קדושים (ס"ק ג') כתב שהנפקא מיניה הוא, אם בישל הדם, דדם שבישלו קי"ל דאסור רק מדרבנן (ש"ך סימן פ"ז ס"ק ט"ו, ועוד פוסקים הובא במעדני השלחן בפתיחה להלכות מליחה סימן א'), אבל דם בהמה טמאה הגם שבשלו, מ"מ עדיין נשאר בו איסור תורה דטמא. וכ"כ הפמ"ג (שפ"ד ס"ק א'), ובאר"ח סדר והנהגת הנשאל עם השואל באר"ה סדר ב' ס"ק מ"א) דאם בשלו דם טמא, הלך לו איסור דם מן התורה, ונשאר איסור תורה דטמא (הובא בד"ת ס"ק ג'): (ג) וכן דם שליל. במעדני השלחן (ס"ק ה') כתבנו שדם השליל אסור אף שחלבו מותר, כמבואר בשו"ע (סימן ס"ד סעיף ב'). ומקורו משנה

פאר השלחן

מבואר לעיל (סימן ט"ו סעיף א'). (ג) והנפקא מינה בזמנינו, מבואר במטעמי השלחן ס"ק ב'. (ד) ויקרא (ז', כ"ו), וכמבואר במטעמי השלחן (ס"ק א'). (ה) ויקרא (ז', כ"ז). ופרטיו מבואר בשו"ע (סימן ס"ז סעיף א'), ובמטעמי השלחן (שם ס"ק א'). (ו) שו"ע סימן ס"ז סעיף א'. (ז) שם. (ח) ושיעורו מבואר בשו"ע בנין ציון (חלק א' סימן מ"ט), ד"ת (סימן ס"ז ס"ק ב'). (ט) גמ' פסחים (דף כ"ב). רמב"ם (מאכלות אסורות פרק ח' הלכה ט"ו). וגם פחות מכשיעור, אסור (כמבואר במעדני השלחן ס"ק י"א). (י) שו"ע נדע ביהודה (מהדורה תנינא יו"ד סימן ס"ב), שו"ע חתם סופר (יו"ד סימן ק"ל). (יא) הובא דבריהם במעדני השלחן (בפתיחה להלכות מליחה סימן א'). ובמטעמי השלחן (סימן פ"ז ס"ק ט"ו). (יב) פמ"ג בפתיחה להלכות מליחה ד"ה העיקר. (יג) פמ"ג (סימן ע' שפ"ד ס"ק י"ח, וסימן ק"ה שפ"ד ס"ק ב'). והר"ת (סימן ס"ז ס"ק ה') הביא דעות חלוקות בזה, וסיים בשם שו"ת עמודי אש (קונטרס דיני אר"ה סימן י"ב) שעיקר לדינא שהוא דאורייתא, וכן יש להורות. (יד) פמ"ג סימן ס"ז שפ"ד ס"ק א'. (טו) פמ"ג (בפתיחה להלכות מליחה ד"ה והנהגה). עצי העולה (הלכות דם סעיף ד'). (טז) שם. (יז) פמ"ג (שם ד"ה ואכתי), עצי העולה (שם סעיף ה'). (יח) ש"ך סימן ס"ט ס"ק ע"ח. (יט) שו"ע חתם סופר (יו"ד סימן ע'), פ"ת (סימן ס"ז ס"ק א'). עצי העולה (הלכות דם סעיף ז'). (כ) ש"ך (סימן ע' ס"ק ד'). חו"ד (סימן ס"ט ביאורים ס"ק כ"ז). (כא) פמ"ג שפ"ד שם ס"ק ג'. (כב) ש"ך סימן פ"ז ס"ק ו'. (כג) סימן פ"א במעדני השלחן סעיף ה'.

ג שם במשנה
בכריתות. ד טור
כתיוץ השני בתוס'
אהא דאיתא שם
בחולין דף ס"ד דרם
ביצה אסור.

(ד) אַבֵּל (ו) דם דגים (ז) וחגבים (ח) מותר:

ב (ט) ה' דם ביצים (י) אם ידוע שהוא (ב) מרוקם האפרוח (פירוש שהתחילה להמחיות זו לורת האפרוח) (יא) חייבים עליו אבל אם אינו ידוע שהוא מרוקם האפרוח (יב) אין חייבין עליו אבל (יג) חכמים אסרוהו:

באר היטב

(ב) מרוקם. ר"ל שכבר התחילה להמחיות זו לורת האפרוח, לזו היא דם זה, כדם נשר, שדם זה נא מאפרוח, מייצג עליו, לזל אם אינו ידוע

מטעמי השלחן

מעדני השלחן

הגם שחלבו מותר (כד), אבל דמו אסור מן התורה (כה): (ו) דם דגים. טהורים. ומיירי שניכר שזה מדגים, דאל"כ אסור משום מראית עין (כו). אבל דם דגים טמאים, אסור מה"ת משום טמא (כז): (ז) וחגבים. דם מחגבים טהורים, שניכר שהם דם חגבים (כח), מותר כמו החגבים, שיש חגבים כשרים (כט). ועכשיו שנוהגים שלא לאכול שום חגב (ל), גם דמם אין לאכול: (ח) מותר. אם נתערב דם טמא או דם מטהור, בדם דגים וחגבים, הוי מין במינו (לא). ב. (ט) דם ביצים. בסעיפים אלו (לב), מיירי מדם הנמצא בביצים שנולדו מתרגול ותרגולות, דסופו להיות אפרוח. אבל אם ידוע שאינם מזכר, אלא מספנא דארעא, היינו ע"י חימום בקרקע, אינו אסור אלא מדרבנן (לג): (י) אם ידוע שהוא מרוקם האפרוח. ר"ל שממש מתחיל האפרוח להתרקם, היינו שיש טיפת דם במקום שאוסר כל הביצה (לד). ובסעיף ג' מבואר איך ידעין אם הוא מרוקם האפרוח (לה): (יא) חייבים ע"ז. מלקות, שעבר על איסור דאורייתא (לו), דכתיב (לו) וכל דם לא תאכלו. ודוקא שאכל כזית דם, שצירף דם של הרבה ביצים (לח), אבל אם לא אכל כזית, יש בו איסור תורה בלא מלקות, דחצי שיעור אסור מן התורה (לט), וגם הביצה אסורה (מ). ואם הביצה מלא דם, וניכר בו מקום התחלת אפרוח, יש אומרים (מא) שאינו אסור אלא מדרבנן, ויש אומרים (מב) דכל שיש בביצה דם בעין, הוי איסור תורה. לכן יש לחוש לדעת הסוברים דהוי איסור תורה, ונפקא מיניה לענין ספק. ואם אין שם דם, רק ריקום בשר, אסור מדרבנן (מג), לכו"ע (מד). ואם נתגדל ונשרץ בתוך קליפתו, אסור מן התורה (מה): (יב) אין חייבים ע"ז. מלקות, כיון שהוא ספק איסור תורה.

(יג) חכמים אסרוהו. ואם נפל לתבשיל, צריך ששים נגד דם האסור. ואם אין בביצה ששים נגד הדם, ונתבשל לבד, ואח"כ נפל לתבשיל

פאר השלחן

(כד) כמבואר בשו"ע סימן ס"ד סעיף ב'. (כה) כמבואר במטעמי השלחן ס"ק ג'. (כו) כמבואר לקמן (סעיף ט'). וסימני דגים כשרים מבואר בסימן פ"ג. (כז) רמב"ם (מאכלות אסורות פרק ו' הלכה א'), פמ"ג (סימן פ"ה שפ"ד ס"ק ג'). (כח) דאל"כ אסור משום מראית עין, כמו בדם דגים (כמבואר בסעיף ט', ובמעדני השלחן ס"ק ו'). (כט) וסימניו מבואר בסימן פ"ה. (ל) ט"ז (סימן פ"ה ס"ק א'). וכ"כ הכף החיים (שם ס"ק א') שכן מנהג הספרדים, ורק בתימן אוכלים אותו (שם ס"ק ו'). (לא) ב"ח, כנה"ג (בהגהת הטור ס"ק י'), פמ"ג (שפ"ד ס"ק א'). ודינו מבואר בשו"ע (סימן ק"ט סעיף א'). (לב) סעיף א', ב', ג', ד', ה', ו', ח'. (לג) ופרטי דינו מבואר לקמן סעיף ז'. (לד) פרי"ח (ס"ק י'). חכ"א (כלל כ"ט סעיף ב'). (לה) ש"ך ס"ק ג'. (לו) פרי"ח (ס"ק ו'). חכ"א (כלל כ"ט סעיף ב'). וכמבואר במטעמי השלחן (ס"ק א'). (לז) ויקרא ז', כ"ז. (לח) ד"ת ס"ק י"א. (לט) דקיי"ל כרבי יוחנן (יומא דף ע"ד.), מג"א (אורי"ח סימן תרי"ב ס"ק א'). מחצית השקל (שם). (מ) שו"ע סעיף ג'. (מא) ש"ך (ס"ק ד'). חכ"א (כלל כ"ט סעיף ג'). והטעם כתב הש"ך (סימן פ"ו ס"ק כ"ג) בשם הפרישה (שם ס"ק י"ט) כיון דכבר נתהפך הדם ונעשה גבלא, ונפסקה ממנו העוף, שאין עוד דם בעוף לפנינו, ועוף טהור מצד עצמו מותר, אלא שעדיין לא יצא לאויר העולם, ואף שעדיין אין בו חיות להיות עליו שם עוף, מ"מ גבלא ועפרא הוא, ואינו איסור דאורייתא. וכתב הש"ך (שם) שמצא סמך וראיה לדברי הפרישה, מדברי המרדכי (חולין פרק ג' סימן תרמ"א) שראבי"ה (הלכות יום טוב סימן תשכ"ד) קיבל מן ה"ר אלעזר ממין דאם הדם בחלמון באותו ענין שאינו ניכר בו מקום התחלת האפרוח, אז דוקא הוא אסור, משום תורת דם, אבל אם מלא דם וניכר בו מקום התחלת האפרוח, מותר, דסמוך לריקומו הוי כעפר בעלמא עכ"ל. וסיים הש"ך ואע"ג דהב"י כתב דדברים אלו דחיים הם, ואין כן דעת הפוסקים עכ"ד יש לומר דלא פליג אלא על מה שהתיר לגמרי, ולא אסור עכ"פ מדרבנן, אבל מדאורייתא, מותר. (מב) פמ"ג (שפ"ד ס"ק ד') לדעת הט"ז (ס"ק א'). וכ"כ הכרית' (ס"ק ב', ופליתי ס"ק א') דאם ניכר דם, אסור מן התורה, אף שיש שם גם אפרוח (הובא בד"ת ס"ק י"א). (מג) ט"ז ס"ק א'. (מד) פמ"ג מש"ז ס"ק א'. (מה) כמבואר לעיל (סימן ט"ז סעיף א'), ובש"ך (שם ס"ק א').

ג (יד) ו' נמצא עליה (טו) קורט (ג) דם (טז) זורק את הדם (יז) ואוכל את השאר י' והוא שנמצא
ה שם בכרייתא. ו שם כדתי' דוסתאי וכו' כדעת הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מאכלות אסורות דס"ל דפליג אדרבי ירמיה ושכן נראה דעת הר"ף רבו וטור בשם הגאונים והרב המגיד ושאר פוסקים.

באר היטב

שהוא מרוקס, הו' דם צילה ואסור מדרבנן, הן שנמלא בקשר או צלדדים, זהו לתירוק א' של חוס'. אבל לתירוק צ', הו' דם שעל הקשר אסור מדאורייתא, כיון שהאפרוח יאה נולד ממנו, הו' דם נשר. אבל במקום אחר, אין צו איסור אפילו מדרבנן. והאחרונים תפסו חומרא של שני

מעדני השלחן

אחר, אמרין להרמ"א (מו) חתיכה נעשה נבילה, וצריך ששים נגד כל הביצה (מז): ג. (יד) נמצא עליה קורט דם. סעיף זה הוא המשך סעיף הקודם, שמבואר שם דיש חילוק באיזה מקום נמצא דם בביצים, דבמקום ריקום האפרוח, אסור מן התורה (מח), ובשאר מקום אסור מדרבנן, ומפרש כאן, היכן מקום הריקום: (טו) קורט דם. טיפת דם. והוא הדין בנמצא שם טיפה שחורה, ג"כ אסור, דשחור אדום הוא, אלא שלקה (מט). אבל אם אינו שחור ממש, וגם אינו אדום ממש, היינו שמראה חום, וכה"ג, אין לאסור (ו): (טז) זורק את הדם. משום מראית עין (נא), וכן יסיר משם מעט כדי קליפה (נב): (יז) ואוכל את השאר. כן פוסקים הספרדים הנמשכין אחרי המחבר (נג), ויש מקומות (נד) שגם הספרדים נוהגים כהרמ"א (נה), שאוסרים כל מקום שימצא דם בביצה, ואפילו במקומות שמקילין כדעת המחבר, מ"מ בעל נפש יחמיר לעצמו (נו):

מטעמי השלחן

והוא (והרא"ש (שם פרק ג' סימן ס"ג) על דברי הגמ' (שם) דביצה שנמצא בה דם, אסור הדם, ולפעמים גם כל הביצה אסורה (כמבואר לקמן סעיף ג'). והקשו התוס' והרא"ש דאמרין בכריתות (דף כ"א). מדכתיב באיסור דם (ויקרא ז', כ"ו) לעוף ולבהמה, אוציא דם ביצים שאין מין בשר, ודם דגים ודם חגבים שכולו היתר, משא"כ בעוף ובהמה שיש בהן איסור קודם שחיטה, והיתר לאחר שחיטה (רש"י שם), משמע כמו שמותר דם דגים וחגבים כשניכר שהדם מהם (כמבואר לקמן סעיף ט'), הוא הדין דם ביצים. ותירצו ב' תירוצים, א' דמן התורה מותר דם ביצים, כמו ששינוי בכריתות, אלא שרבנן החמירו, גזירה אטו עוף שהביצה בא ממנה, לכן בנמצא דם במקום הריקום, שהאפרוח נוצר ממנו, אסור גם הביצה, ובשאר מקום אסור רק הדם. ב' דדם שעל הקשר, היינו מקום ריקום האפרוח, אסור מן התורה, דחשיב מין בשר, כיון שהאפרוח נוצר ממנו, ובשאר מקום אין איסור בדם אפילו מדרבנן, משום שמאותו דם אין האפרוח נוצר, ולא חשיב מין בשר, ובדם זה מיירי בכריתות. ולחלוקה כתב הב"י שדעת הרשב"א (תורת הבית הארוך בית ג' שער ה' דף פ"ט ע"א, ובחידושי לחולין דף ס"ד: ד"ה נמצא, ובשו"ת הרשב"א חלק א' סימן מ"ו), והטור כתירוק השני, וכן דעתו בשו"ע. והט"ז (ס"ק א') כתב דהטור והמחבר תפסו חומרא של שני התירוצים, וכ"כ הערוך השלחן (סעיף י"ב), ולכן אם נמצא הדם במקום ריקום האפרוח, היינו על הקשר כיון שהדם אסור מן התורה כתירוק ה', לכן אסור רבנן כל הביצה, אבל אם נמצא הדם שלא על הקשר, שאיסורו מדרבנן כתירוק הראשון בתוס', לכן לא אסור רבנן הביצה, ורק הדם אסור. והנה הרש"ל (ים של שלמה חולין פרק ג' סימן קי"ט, ובשערי דורא מכוונות ועטרת שלמה סימן ס"ב ס"ק ו') כתב שיש להחמיר ולומר דדם ביצים דאורייתא (היינו בנמצא בחלבון, שסובר כהרא"ה בבדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט ע"ב, כמבואר במטעמי השלחן ס"ק ו'), ונפקא מיניה לענין ספק, כגון שנפל לתבשיל, ונשפך ולא ידוע אם יש ששים וכה"ג, שצריך להחמיר (כמבואר בסימן צ"ח סעיף ב'), הובא בט"ז (ס"ק א'), וסיים דהתור"ח (כלל ס"ב דין ג') כתב בשם הגהות שערי דורא (סימן ס"ב ס"ק ו'), וסמ"ק (סימן ר"ה), ומהרא"י (ל"ו שערים שער כ"ג) דספיקא דרבנן הו', ולקולא, וכן כתב אור"ה (כלל מ"ב דין ד') בשם אגודה (חולין פרק ג' סימן ס"ז), אלא שכתב דדוקא בתערובת עם עוד ביצים, סמכין על זה, וכן עיקר, וכמו שפסק הרמ"א (סעיף ד'), והש"ך (ס"ק י'):

ו) נמצא עליה קורט דם. המקור לסעיף זה הוא דברי הגמ' (חולין דף ס"ד:): נמצא על הביצה קורט דם, זורק את הדם ואוכל את השאר, אמר רבי ירמיה והוא שנמצא הדם על קשר שלה, היינו קשר החלבון, והוא זרע של התרנגול הקשור בראש הכד של ביצה, ומשם מתחלת יצירת האפרוח, וכיון דעדיין הוא שם, לא נתפור בשאר הביצה, הלכך אוכל השאר (רש"י). חני דוסתאי אבהו דר' אפטוריקי לא שנו אלא שנמצא על

פאר השלחן

(מו) סימן צ"ב סעיף ד'. (מז) כדעת הט"ז (סימן צ' ס"ק ד') שגם באיסור דרבנן אמרין חתיכה נעשה נבילה, וכש"כ כאן שיש חשש לאיסור תורה. (מח) דמיירי שהביצה נולדה ע"י תרנגול ותרגולת, וכמבואר במעדני השלחן ס"ק ט'. (מט) סוכה (דף ל"ג:), חולין (דף מ"ז:), נדה (דף י"ט:). (נ) שו"ת טוב טעם ודעת (מהדורא תליתאי סימן רס"ג ס"ק ד'), ובשו"ת האלף לך שלמה יו"ד סימן קכ"א), שו"ת דברי מלכאל (חלק ב' סימן ל"ט), שו"ת ארץ צבי (יו"ד סימן י"ח), ד"ת (ס"ק כ"ג). ואם נמצא על חלבון, או על חלמון, חבלול כמין סובין, מבואר דינו בשו"ת מנחת משה (יו"ד סימן כ"ט), וכו"ת (ס"ק כ"ב), ובזמנינו שרוב הביצים הם מספגא דארעא, יש להחיר הביצה אם אינו אדום או שחור ממש, ויסיר התבולול. (ויש נוהגים להסיר התבולול, ולשחקק על דבר לבן, ואז רואים בבירור, אם יש לו מראה דם). (נא) רשב"א (תורת הבית הקצר בית ג' שער ה' דף פ"ט:), ב"י, ש"ך (ס"ק י"ב), פמ"ג (שפ"ד ס"ק י"א, י"ב). (נב) רמ"א (לקמן) בשם אור"ה (כלל מ"ב דין ד'), סמ"ג (לאוין קל"ב), וכו"ה בדברי חמודות על הרא"ש (חולין פרק ג' סימן ס"ג ס"ק של"ח). (נג) מחזיק ברכה (ס"ק ב', ג', ד'), שכתב שכן המנהג בחברון, ובארג"ל, וכן פסק זקינו מהר"א אזולאי, וכ"כ בספר עין המים דלהספרדים שקיבלו עליהם להורות באיסור היתר כהמחבר, גם כזה אין להחמיר (הובא בד"ת ס"ק י"ט). (נד) זב"צ (ס"ק ה') שכתב אנן בדידן, מיום שעמדנו על דעתנו, כך נהגנו לכל שואל, לאסור לו בכל הביצה, בין בחלמון, בין בחלבון, וכ"ה בבן איש חי (שנה שניה פרשת טהרות ס"ק ה') שכתב ואע"ג דמרן ז"ל לא אסר אלא בחלמון, אבל בחלבון פסק דזורק הדם ואוכל השאר, ראוי לאסור בכל גוונא, וכן נוהגים פה עירנו בגדא"ד (הובא בכף החיים ס"ק ו'), וכ"ה בשו"ת דבר שמואל (סימן שכ"ב) שהיה מגאונים ספרד שהורה להחמיר בזה כדעת הרמ"א (הובא בד"ת ס"ק י"ט). (נה) שמבואר לקמן. וראו לכל רב ספרדי לברר מנהגם כזה. (נו) מחזיק ברכה (ס"ק ד') אחרי שמביא שהמנהג כהמחבר, סיים וזהו להורות לאחרים, אמנם בעל נפש יחוש לעצמו להחמיר ולאסור כל שנמצא דם בביצה בכל אופן, וכן נהגו שלמים וכן רבים, הובא בזב"צ (ס"ק ה'), וכף החיים (ס"ק ו'), וסיים הכף החיים דנראה דגם הבא לשאול באותו מקום שנוהגין כפסק המחבר, מודיעין לו שיש

מעדני השלחן - הל' מתנות כהונה, הל' מליחה רבינוביץ, לוי בן גמליאל הכהן עמוד מס 90 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הגה (כא) ויש אומרים דאם נמצא על (כב) קשר החלבון וגם מצחון דהיינו (כג) שנחפשו מן הקשר (כד) דכל הביצה אסורה (הרא"ש ורשב"א ורש"י ומוס' וע"פ. וכתב רא"ש וטור ור' ירוחם שיש להחמיר כז' השיטות). ויש מחמירין עוד דכל שנמצא על הקשר של חלבון אפילו לא נתפשט כלל (כה) אסור (א"ו הארוך ריש כלל מ"ז ומהרא"י ש"ד) (כו) ומוזה נתפשט המנהג צמדינות אלו (כז) ז' לאסור כל ביצה שיש בה דם ואין מחלקין בין חלמון לחלבון וצמקוס דנוהגין להקל לזרוק הדם ולהחמיר הביצה צמקוס דמוחר לריך ליטול כדי קליפה עם הדם כשזורקו (ארוך שם צמס סמ"ג):

מעדני השלחן

אסור הדם מן התורה, משום דהוי דם ריקום האפרוח: (כא) ויש אומרים וכו'. הרמ"א חושש להפוסקים (נח) הסוברים שגם בחלבון יש ריקום האפרוח, ואסורה גם הביצה: (כב) קשר החלבון. פירוש בחלבון יש מקום שבו הוא מקושר יותר משאר חלבון, והוא זרע הזכר הנקשר שם (נט), ונקרא קשר החלבון, ואותו מקום המקושר שבחלבון, אפשר להכירו רק קודם הבישול, אבל לאחר הבישול אי אפשר להכירו, דאז אין בו שינוי משאר לובן הביצה (ס): **(כג) שנתפשט מן הקשר.** אפילו משהו מחוץ לקשר, הוי מקום ריקום: (כד) **דכל הביצה אסורה.** דאסור הדם מן התורה, אבל אם לא נתפשט מחוץ לקשר, לא הוי דם ריקום, לכן זורק את הדם, וכדי קליפה (סא), והביצה מותרת לדעה זו (סב): **(כה) אסור.** הדם והביצה, גזירה שמא ימצא על קשר החלבון שהוא אסור מן התורה (סג): **(כו) ומוזה נתפשט המנהג צמדינות אלו לאסור כל ביצה שיש בה דם.** פירוש כיון שיש פוסקים (סד) שסוברים שמקום הקשר שאוסר הוא במקום הכד, ויש שסוברים (סה) שהוא במקום החד, אם כן אין היתר לביצה, רק כשנמצא הדם בצדדים, וכיון שאין אנו בקיאים עד איזה מקום מגיע קשר החלבון, וקשר החלבון, לכן המנהג לאסור הביצה בכל אופן (סו). ויש פוסקים (סז) שאוסרים הביצה בכל מקום שימצא דם, משום שחוששיין לסברת הרא"ה (סח) שמחמיר יותר בחלבון מבחלבון, שלא על הקשר, ולשיטתם אסורה הביצה בכל מקום שימצא בה דם, דאם נמצא בחלבון, אוסרים כדעת הגאונים (סט), ואם נמצא בחלבון, אוסרים משום שסוברים ששם עיקר דם הריקום (ע): **(כז) לאסור כל ביצה שיש בה דם.** היינו שנולדו מתרנגול ותרגולת (עא). כתב הש"ך

מטעמי השלחן

ז' לאסור כל ביצה שיש בה דם. כתב הש"ך (ס"ק ר') בשם כל בו (סימן ק"א דף ס"ט): דבנמצא דם על החלבון, אסורה הביצה, אפילו היא ביצה בת יומא, שנולדה באותו יום, היינו אף שלא הוי דם ריקום, שאין האפרוח מתחיל להתרסק בביצת בת יומא, אעפ"כ אסור, משום דלא פלוג רבנן. וכן כתב הב"י, ותו"ח (כלל ס"ב דין א'), ושכן המנהג. אב"ה המהרש"ל (ים של שלמה חולין פרק ג' סימן קי"ט) מתיר הביצה בנמצא דם בביצת בת יומא בחלבון, ואוסר הביצה בנמצא דם בחלבון בת יומא, וטעמו משום דסובר שעיקר הוא כשיטת הרא"ה (בדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט ע"ב, הובא במטעמי השלחן ס"ק ר' ד"ה והרא"ה). וסיים הש"ך שדעת אחרונים נראה שאין לחלק, היינו שאוסרין ביצה בת יומא, בין שנמצא הדם בחלבון, או בחלבון, וכן כתב הכנסת הגדולה (בהגהת ב"י ס"ק כ"ה, כ"ז), ושלחן גבוה (ס"ק ח'), בן איש חי (שנה שניה פרשה טהרות סעיף ה'). והפמ"ג (שפ"ד ס"ק ר') מביא דעת המנחת יעקב (כלל ס"ב ס"ק ה') שכתב לדין עיקר כהגאונים (הובא בר"ן חולין פרק ג' דף כ"ב ע"א, וכמבואר במטעמי השלחן ס"ק ר'), לכן בחלבון אף בבית יומא אסורה הביצה, אבל בחלבון שלא על הקשר יש להתיר הביצה בנמצא בה דם בביצת בת יומא, היינו אחר שיסיר הדם, וכן הכדי קליפה. וכן כתב החכ"א (כלל כ"ט סעיף ה'), שערי דעה (ס"ק א'), כנפי יונה (ד"ה ואף), הליכות עולם (בנתיבות הוראה, הובא בד"ת ס"ק כ"א). ודעת הפמ"ג דיש לצדד כן במקום הפסד. והנה הערוך השלחן (סעיף ט"ז) סובר שהמיקל בביצת בת יומא בשעת הדחק, לא הפסיד, משום שחומרא יתירה היא, דכיון שאין בזה חשש ריקום, אין לאסור ביצה שיש בה דם, בכל מקום שהוא, ורק הדם וכדי קליפה אסורים (עכ"ד). אבל להלכה קשה להתיר בנמצא דם בחלבון או בחלבון במקום הקשר, אא"כ היה הפסד מרובה ושעת הדחק, כגון שנפל לתבשיל, ואין ששים, אז יש

(עב) דדם הנמצא בביצה בת יומא, אף דלא הוי דם ריקום, אסורה הביצה מדרבנן (עג), בין שנמצא הדם בחלבון (עד), ובין שנמצא הדם בחלבון (עה). ובמקום הפסד, יש לצדד ולהתיר הביצה בנמצא הדם בחלבון שלא במקום הקשר (עו), אחרי שיסיר הדם וכדי קליפה. אבל אם נמצא דם בביצה בת יומא בקשר חלבון או בקשר חלבון, אין להתיר, אא"כ היה הפסד מרובה, ושעת הדחק, כגון שנפל לתבשיל ואין ששים (עז). ואם נתבשלה ביצה בת יומא בקליפתה עם איזה תבשיל אינו מינו, אינו אוסר כלל (עח). אם נמצא בביצה קורט כמראה בשר, ואין מראהו אדום, ראוי להשליך הקורט ולאכול שאר הביצה (עט):

פאר השלחן

(נח) רש"י (חולין דף ס"ד:) כמו שכתב הרא"ש (שם פרק ג' סימן ס"ג). והרשב"א (שם ד"ה נמצא). והר"ן (שם דף כ"ב). וכמבואר במטעמי השלחן (ס"ק ר'). (נט) רש"י חולין דף ס"ד ע"ב. (ס) כן משמע בשערי דורא (סימן ס"ב), הובא בד"ת (ס"ק ט"ז). (סא) רמ"א לקמן. (סב) כמבואר במטעמי השלחן ס"ק ר'. (סג) ש"ך ס"ק ז'. (סד) רמ"א (בתו"ח כלל ס"ב דין א', ובד"מ ס"ק ר') בשם ראשונים, הובא במטעמי השלחן (ס"ק ר'). (סה) ב"י בשם ראשונים, הובא במטעמי השלחן (ס"ק ר' ד"ה ברש"י). (סו) תו"ח (כלל ס"ב דין א'), הובא בש"ך (ס"ק ח'). (סז) ב"ח, דברי חמודות (על הרא"ש חולין פרק ג' סימן ס"ג ס"ק שמ"ב). (סח) בדק הבית (בית ג' שער ה' דף פ"ט). וכן דעת הרוקח (סימן תמ"ז), וכמבואר במטעמי השלחן (ס"ק ר' ד"ה והרא"ה). (סט) הובא בר"ן (חולין פרק ג' דף כ"ב). והוא דעת המחבר. (ע) ש"ך (ס"ק ח') וכתב ודברים נכונים, וכן פסק הרש"ל (ים של שלמה חולין פרק ג' סימן קי"ט, הובא במטעמי השלחן ס"ק ר' ד"ה והרא"ה). וכ"כ הפרי"ח (ס"ק ט') דמעיקר הדין חוששיין לסברת הרא"ה. (עא) כמבואר במעדני השלחן (ס"ק ט'). אבל ביצים שנולדו מספגא דארעא, או ביצים שנמצא במעי התרנגולת. מבואר דינם בסעיף ד'. (עב) ס"ק ר'. (עג) פמ"ג (שפ"ד ס"ק ר') שכתב דודאי דם בביצת בת יומא, בין בחלבון ובין בחלבון, אסור רק מדרבנן, ונפקא מיניה להקל בספקין, כשנפל ללח, ואינו יודע אם יש ששים, רק ברור שיש רוב. (עד) כדעת הכל בו (סימן ק"א דף ס"ט). שסובר כהגאונים (שהובא בר"ן חולין פרק ג' דף כ"ב ע"א, וכמבואר במטעמי השלחן ס"ק ר'). (עה) כדעת הרש"ל (ים של שלמה חולין פרק ג' סימן קי"ט) שסובר שעיקר כדעת הרא"ה (בדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט). (עו) כמבואר בש"ך (ס"ק ר'). (עז) פמ"ג (שפ"ד ס"ק ר'). (עח) כמבואר במטעמי השלחן ס"ק ז'. (עח) יד יהודה (פירוש הארוך ס"ק ר') שכתב שביצה שיש בה טיפת דם, מחמירין בנתבשל בקליפתה, לאסור גם התערובות כשאין ששים, משום דאמרינן כיון שיש בה טיפת דם יש הקלקול בכלו, ויש בה טעם בשר, אבל בביצה בת יומא דסוף סוף אין בה טעם בשר כלל, אין לאסור באופן זה בנתבשל בקליפתה, וכן כתב הד"ת (ס"ק כ"א) בשם זר זהב (על או"ה כלל מ"ב ס"ק א'). (עט) שו"ת דברי מליאל חלק ב' סימן ל"ט), ד"ת (ס"ק כ"ב).

ד (כח ח) ^י ביצים (כט) הטורפות בקערה (ל) ונמצא דם על חלמון של אחד מהם אף על פי שזרקו החלמון שעליו הדם (לא) אסורות מפני שמאחר שהן טרופות בקערה החלבון (לב) שהוא דק מתערב (לג) ביחד (לד) והכל אסור ^ה אבל ביצים (לה) שבורות יחד בקערה ולא טרופות (לו) ונמצא דם (לז) בחלמון של אחד מהם יקח (רי) (לח) החלמונים הכשרים (לט) כל אחד ואחד בפני עצמו והם מותרין (מ) וישאיר אותה אשר בה הדם בקערה עם חלבוני השאר (מא) ויזרקם :

באר היטב

אם נמצא קצת דם, אסור כל הציצה: (ד) החלמונים. דוקא החלמונים כשרים, ויניח החלמון אשר הדם עליו עם [שאר] החלמונים, עין ט"ז

מעדני השלחן

ד. (כח) ביצים הטורפות. ר"ל שהוציאן מקליפתן והתחיל לטרפן, אף שלא טרפן לגמרי, והחלמונים עדיין שלמים (פ). ויש אומרים (פא) שאפילו הוציאן רק מקליפתן, והניחם בקערה, אף שלא טרפן, דינו כטרפן: (כט) הטורפות. פירוש מעורבות: (ל) ונמצא דם על חלמון. ונאסרה הביצה, לדעת המחבר (פב): (לא) אסורות. כל החלמונים, והחלבונים הנשארות. אבל אם הדם היה על החלבון, לא נאסר להמחבר אלא הדם מהביצה האסורה, ושיעור כדי קליפה ממנה (פג). ובעל נפש יחמיר לעצמו לאסור הכל (פד): (לב) שהוא דק. וצלול (פה): (לג) ביחד. עם החלבונים, ואסורות מחמת הדם שנמצא בחלמון. (לד) והכל אסור. אם אין ס"א (פו) ביצים נגד הביצה האסורה (פז). ויש אומרים (פח) שצריך ס"א רק נגד החלבון (פט). וכל זה כשרואים שלא נתעפשה הביצה, אבל אם רואים שנתעפשה הביצה, והריקום, אין לאסור התערובות כלל, ואין צריך ששים כנגדו (צ): (לה) שבורות יחד בקערה. פירוש שהוציאן מקליפתן ולא טרפן כלל (צא), ויש שסוברים (צב) דדוקא כשהן שבורות בקליפתן, אבל אם הוציאן מקליפתן, אפילו שלא טרפן, דינם כביצים טרופות (צג), ולהלכה מבואר במטעמי השלחן (צד): (לו) ונמצא דם בחלמון. ואין ס"א (צה), נגד הביצה האסורה (צו): (לז) בחלמון. כן הגירסא הנכונה (צז), ובדפוסים שנדפס "בחלבון" הוא טעות סופר (צח), כיון דבחלבון סובר המחבר (צט), שזרק את הדם וכדי קליפה במקום הדם, והכל כשר (ק): (לא) החלמונים הכשרים. שאין עליהם דם: (לט) כל אחד ואחד בפני עצמו. וכל חלבון שעולה עם החלמון, מותר (קא): (מ) וישאיר אותה אשר בה הדם. אבל לא יקח הטריפה משם, ויכשיר הנשאר, משום דנשאר קצת בקערה מהעליון ממה שנוטל (קב): (מא) ויזרקם. לאו דוקא דהא מותר ליתנם לעכו"ם, שהרי לא אסור בהנאה (קג):

פאר השלחן

(פ) ב"י, הובא במטעמי השלחן (ס"ק ח'). (פא) פרישה (ס"ק י"ב). הובא במטעמי השלחן (שם). (פב) כמבואר בסעיף ג'. (פג) כמבואר במעדני השלחן ס"ק ט"ז, י"ד. (פד) כמבואר במעדני השלחן (ס"ק י"ז) בשם מחזיק ברכה (ס"ק ד') ועוד פוסקים, ושם מבואר שיש מקומות שגם הספרדים פוסקים כהרמ"א שנאסר כל הביצה מדינא. (פה) שו"ת הרא"ש (כלל כ' סימן כ"ד), הובא בב"י. (פז) כמבואר בסימן פ"ו (סעיף ה'), וסימן צ"ח (סעיף ז'). (פז) לבוש (עטרת זהב) שכתב דנאסר כולן אם אין בהם ששים כנגד כל אותה ביצה. פירוש אף שזרק החלמון, ורק החלבון נתערב, מ"מ צריכים ס"א נגד כל הביצה, כמבואר להלן (סימן צ"ח סעיף ד') לענין איסור שנתבשל עם היתר, דאפילו מכירו והוא שלם, וזרקו, צריך ששים כנגד כל האיסור. (פח) מנח"י (כלל ס"ב ס"ק י"א), לבושי שרד (חידושי דינים ליו"ד ס"ק צ"ה). (פט) אבל החלמון שזרקו כשהוא שלם, אין צריך ששים נגדו, מנח"י (שם), לבושי שרד (שם), הובא בד"ת (ס"ק כ"ח) וסיים דהוא פשוט. (צ) ד"ת (ס"ק ל"ה), דהביצה אינה נאסרת כלל, ככל דבר שטעמו פגום (מעדני השלחן סימן ק"ז ס"ק ו'), וכמבואר בשו"ע להלן סימן ק"ג (סעיף א'). (צא) ב"י, ועוד פוסקים, הובא דבריהם מטעמי השלחן (ס"ק ח'). (צב) פרישה (ס"ק י"ב), ועוד פוסקים, הובא דבריהם במטעמי השלחן (שם). (צג) שמבואר דינם ברין הראשון בסעיף זה, ובמעדני השלחן (ס"ק כ"ח). (צד) ס"ק ח' ד"ה ולמעשה. (צה) כמבואר בסימן פ"ו (סעיף ה'), וסימן צ"ח (סעיף ז'). (צו) דאם יש ס"א נגדה, נתבטל טעם האיסור, ומותר, ויסיר הדם וכדי קליפה. (צז) כן נדפס בשו"ע יו"ד דפוס ראשון, ובדפוס ראשון של שו"ע ורמ"א, ובדפוס ראשון של ט"ז, ושל ש"ך, ובשו"ע הנדפס עם בית הלל, ובשו"ע הנדפס עם בית לחם יהודה, ובשו"ע הנדפס עם יד יהודה, וכן הוא בלבוש עטרת זהב, חכ"א (כלל כ"ט סעיף ו'), ערוך השלחן (סעיף י"ז). (צח) פמ"ג (מש"ז ס"ק ג'), לבושי שרד (חידושי דינים ליו"ד ס"ק פ"ח, ובהגהותיו על ט"ז שנדפס בסוף שו"ע יו"ד חלק א' ד"ה ונמצא), מראה כהן, הגהות וחידושים ישמח משה, נימוקי רי"ב, חידושי בית מאיר. (צט) סעיף ג'. (ק) כמבואר במעדני השלחן ס"ק י"ז, י"ח. (קא) ספר אגודה (חולין פרק ג' סימן ס"ז), מהרי"ל (הלכות איסור והיתר, ד"ה כל דיני ביצים), חכ"א (כלל כ"ט סעיף ו'), מנח"י (כלל ס"ב ס"ק כ'), וכתב שאפשר שזה כוונת המחבר, וכ"ה בזב"צ (ס"ק ו'). כף החיים (ס"ק י"ח). (קב) הגהת מרדכי חולין פרק ג' סימן תשל"ט. (קג) דברי חמודות (על הרא"ש חולין פרק ג' סימן ס"ב ס"ק ש"מ), כנסת הגדולה (בהגהת ב"י ס"ק ל"ה), חידושי בית מאיר, ד"ת (ס"ק ל"ד).

הגה (מב) וכל זה כשידעין (מג) שהיה הדם במקום (ה) האוסרו אצל אס היא (מד) ספק אס היא במקום האוסרו או לא (מה) יש להחמיר התערובות (סכנת ענמו צפי' תשונת הרא"ש)

באר היטב

הטעם: (ה) האוסרו. ר"ל על הקשר, דהוי מדאורייתא, לחירון ז':

מעדני השלחן

מטעמי השלחן

מיירי שהתחיל לטרפן, וראה דם על חלמון ביצה, ולכן כולם אסורים. אבל הפרישה (ס"ק י"ב) כתב דלשון שבוורת משמע שקליפתן שבוורת, ועדיין הביצים בתוך קליפתן, רק קליפתן שבוורת, ונוגעין הביצים אחד בהשני. אבל אם הוציאם חוץ לקליפתן, הרי טרופות, ואף שלא התחיל לטרפן, מתערב החלבון שהוא דק וצלול, ואז לא אמרין שיקח החלמונים הכשירים בפני עצמן, דהחלבונים מתערבים תיכף ביחד, ואי אפשר להגביה החלמון שלא ידבק עמו קצת חלבון האסור. ולדינא הש"ך (ס"ק ט') מציין לעיין בפרישה. וכתב הפמ"ג (שפ"ד ס"ק ט') שר"ל שחולק על הב"י, וסובר דאם הם בלא קליפתן בקערה, אף שעדיין לא נטרפו זה בזה, הוי כנטרפו. ומשמע שהש"ך ופמ"ג חוששין לדבריו (אמנם מדברי הפמ"ג סימן פ"ו (שפ"ד ס"ק ט' ד"ה ודע) משמע שסובר כהב"י), וכן כתב העצי העולה (הלכות ביצים כלל ב' סעיף ד') כהפרישה. אמנם דעת המנח"י (כלל ס"ב ס"ק י"ט) כהב"י דאף שהוסרו מתוך קליפתן, כל שלא טרפן עדיין, מהני לקיחת החלמון (הובא בד"ת ס"ק כ"ט), וכן דעת הכנה"ג (בהגהת ב"י ס"ק כ"ט), והלבושי שרד (כהגהותיו על ט"ז ד"ה בשו"ע, שנדפס בסוף שו"ע יו"ד חלק א'), וחכ"א (כלל כ"ט סעיף ר'). ולמעשה בביצים שלנו בארץ ישראל, שיש בכלל ספק אם נאסרו מחמת דם (כמבואר בסעיף ז'), שרובם הנמכרים בחנויות הם מספג דארעא, ולא באים במגע עם תרנגול, יש לסמוך בפשיטות על הב"י. אבל במקומות שיש לחוש שנולדו ע"י תרנגול, יש לחוש להפרישה, ומותר רק בהפסד מרובה. המחבר מביא ב' הדינים, טרופות ושבוורת. והרמ"א כתב שכל זה שנמצא הדם במקום שאוסר בודאי לכו"ע, היינו שנמצא בקשר חלמון, וגם על החלבון שלא על הקשר, שאז אסור ודאי לכו"ע, לרש"י (חולין דף ס"ד:), וגאונים (הובא בר"ן שם פרק ג' דף כ"ב), והרא"ה (בבדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט:), וכמבואר בש"ך (ס"ק י'), ופמ"ג (שפ"ד ס"ק י'), או שנמצא על קשר החלבון וחוצה לו, ובחלמון אף שלא במקום הקשר (וכמבואר במטעמי השלחן ס"ק ר'), שאז אסור עד ששים, אבל בנמצא הדם בשאר מקום, או שיש ספק אם נמצא במקום האוסר, מצרפין גם הדעה שדם ביצים דרבנן, ומתבטל ברוב (ומה נקרא רוב, מבואר במעדני השלחן ס"ק מ"ז):

(מב) וכל זה. הרמ"א לא חולק על המחבר, רק מוסיף שדבריו הוא רק במקום שאוסר בודאי, או אסור גם תערובות הביצים עד ס"א, אבל לא בספק. ומ"מ יש חילוק בין המחבר להרמ"א, מה נקרא מקום האוסר (קד): (מג) שהיה הדם במקום האוסר. לכו"ע (קה). כגון שנמצא דם על קשר החלמון, וגם על חלבון אף שלא במקום הקשר (קו). או שנמצא בקשר חלבון, וחוצה לו, וגם בחלמון, אף שלא במקום הקשר (קז), או אסור תערובתו עד ס"א, להרמ"א. ולהמחבר אפילו נמצא הדם רק על החלמון, אף שלא במקום הקשר, הוא מקום האוסר בודאי (קה), ואינו בטיל ברוב, רק בששים (קט). ודע דגם בנמצא הדם במקום שאוסר בודאי, צריך לזה הבחנה ברורה, אם הוא דבוק שם בתולדה, משא"כ אם רק מונח עליו, יש לתלות שממקום אחר בא לשם (קי), ובספק אין להתיר, כיון שנמצא במקום האוסר, אא"כ יש הוכחה לתלות: (מד) ספק אם היה במקום האוסר. להמחבר, כגון שהוא ספק אם נמצא הדם בחלמון או בחלבון. ולהרמ"א כגון שנמצא דם בחלמון, או בחלבון (קיא), ואפילו נמצא בשניהם, והיה במקום שלא אוסר לכו"ע (קיב), או שזרק הדם, ויש ספק אם היה במקום האסור לכו"ע (קיג), או שיש ספק אם הביצה הוא מתרנגול ותרנגולת, או שהוא מספג דארעא (קיד): (מה) יש להתיר התערובות. ולכן אם נטרפו ביחד, וניכר הדם, ואפשר להסיר הביצה, יסיר הביצה משם, וכשנתערב הביצה וניכר רק הדם, יסיר הדם וגם שיעור כדי קליפה, והשאר מותר (קטו). ואם לא ניכר הדם, מותר הכל (קטז). ואם נתבשלו בקליפתן, ויש דם באחת מהם, היא אסורה, והנשארים מותרים, וכן הכלי שנתבשל בה, מותרת. ואם נתבשל ג' ביצים בקליפתן, עם אינו מינו, ונמצא דם באחד מהם, צריך ששים בתבשיל נגד הביצה האסורה (קיו). ובזמנינו שרובא דרובא ביצים הם מספג דארעא (קיא), שרק הדם אסור בהם (קיט), יש להתיר התבשיל, אפילו כשאין ששים נגד הביצה האסורה, ויגעיל

פאר השלחן

(קד) דלהרמ"א הוא רק בב' אופנים שמבואר במעדני השלחן (ס"ק מ"ג), ולהמחבר גם אם נמצא בחלמון (כמבואר בסעיף ג'). (קה) חכ"א כלל כ"ט סעיף ז'. (קו) שאסור לרש"י (חולין דף ס"ד:), וגאונים (הובא בר"ן שם פרק ג' דף כ"ב), והרא"ה (בדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט:), כמבואר בש"ך (ס"ק י'), ופמ"ג (שפ"ד ס"ק י'), ומטעמי השלחן (ס"ק ר'). (קז) ערוך השלחן (סעיף כ"ה), וכמבואר במטעמי השלחן (ס"ק ר'). (קח) כמבואר בסעיף ג'. (קט) כן כתב לי הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל וז"ל: הספרדים לא נהגו להקל ברוב ביצים כשנמצא הדם בחלמון, ומפורש הדבר בבן איש חי (שנה ב' פרשת בהר בחוקתי סעיף י') דכתב לאסור הדם על החלמון בששים, עכ"ל המכתב. (קי) דעת קדושים (ס"ק ה'), ד"ת (ס"ק ל"ו). (קיא) חכ"א (כלל כ"ט סעיף ז'), שכתב אבל אם אינו יודע אם נמצא במקום האוסר לכו"ע, הכריעו האחרונים (ט"ז ס"ק ה', ש"ך ס"ק י', פרי"ח ס"ק י') דאע"פ שאנו חוששין לדעת הגאונים (הובא בר"ן חולין פרק ג' דף כ"ב), ולדעת הרא"ה (בדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט:), מ"מ לעולם אינו אלא ספק, דאם נמצא על החלבון, שמא הלכה כהגאונים דמותר, ואם נמצא על החלמון, שמא הלכה כהרא"ה דמותר, וכן דעת הגליון מהרש"א, ופמ"ג (שפ"ד ס"ק י'), וערוך השלחן (סעיף כ"ה). אבל דעת המנח"י (כלל ס"ב ס"ק י"ג) שאם הדם נמצא על החלמון, לא נחשב לספק, ואסור התערובות, כשיטת הגאונים, והרי"ף (חולין פרק ג' דף כ"ב), והרמב"ם, וכתב שכן דעת הרמ"א בתו"ח (כלל ס"ב דין ג') ובד"מ (ס"ק ז'), וכן דעת הדברי חמודות (על הרא"ה חולין פרק ג' סימן ס"ג ס"ק שמ"ב), וכן דעת לבושי שרד (חידושי דינים ליו"ד סימן כ"ז ס"ק צ"ד), זב"צ (ס"ק י"א), כף החיים (ס"ק י"ט). (קיב) כגון שהיה בחלמון שלא במקום הקשר, או בחלבון אף במקום הקשר, אלא שלא נתפשט חוצה, שלא אסור לרש"י (חולין דף ס"ד:), אלא להגאונים (הובא בר"ן חולין פרק ג' דף כ"ב), והרא"ה (בדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט:), כמבואר במטעמי השלחן (ס"ק ר'), וכמו שכתב הפמ"ג (שפ"ד ס"ק י'), וחכ"א (כלל כ"ט סעיף ז') דרך בנמצא על קשר חלמון וגם על חלבון, או אסור לכו"ע. (קיג) מטה יהונתן. (קיד) גליון מהרש"א. (קטו) או"ה (כלל מ"ב דין ד'), מטה יהונתן, עצי העולה (הלכות ביצים (כלל ב' סעיף ד'). (קטז) ש"ך (ס"ק י'), בשם שו"ת הרשב"א (חלק א' סימן מ"ו). (קיו) חזון איש (יו"ד סימן כ"ז ס"ק ב') בשם הגרי"ל דיסקין, שכתב דאם אין ששים נגד הביצה, אין להתיר התערובות, מטעם סלק את שאינו מינו, כיון דביצה בקליפתה אינה נותנת טעם (כדאיתא בגמ' חולין דף צ"ז:), ורק ביצה מרוקמת נותנת טעם, נמצא דהביצה שיש בה דם, מטעים, והביצים של היתר, אינו מטעים. (קיח) שנולדו מתרנגולת ע"י חימום, ולא ע"י תרנגול. (קיט) כמבואר בסעיף ז'.

(מו) הואיל וצלאו הכי (מז) סד (ו) בתרי בטיל

באר היטב

זמנא שזא לידי זאשה שעשה עיסה שנילושה צנינים, ואחר הלישה נמאל טיפת דם בקליפה של צינה אחת, והיה שם צינים הרבה זאומה תערובת, ואמרתי שמותר הכל, מטעם של רמ"א. ואין להקשות דהא נמערב בעיסה והוא ליה מין זשאינו מינו, וזרין מן המורה ששים, כדלקמן סימן ל"ח, זה אינו דהא נמערב גס צנינים כשרים, ואמרינן סלק את שאינו מינו כמו שאינו, ומינו רבה עליו ומצטלו, כדלקמן סימן ל"ח,

(ו) בתרי. אבל אם לא היה התערובות אלא חד זחד, אין זה ספק דרבנן, כיון שמדאורייתא לא בטיל, ממילא אם הוא דם במקום האוסר, הוא איסור דאורייתא, ולחומרא, ט"ו. והש"ך פסק, אפילו חד בתרי נמי בטיל, מטעם דנתערובת סומכין הפוסקים דדם צנינים דרבנן, כמירוח א', וכ"כ הסמ"ק, ואו"ה. מיהו נמערב הצנינה שלא במינו, יש לאסור התערובת. וכתב ט"ו לענין הלכה קיי"ל כרמ"א, ומשום הכי הוריתי

מעדני השלחן

אבל אם נתערב רק ב' ביצים, היינו ביצה שיש בה דם עם עוד ביצה כשירה, יש מתירים (קכט), ויש אוסרין (קל), דאחת באחת לא מקרי תערובות, ויש אומרים (קלא) דרק אם יודע בבירור שביצת ההיתר גדול יותר מהאיסור, הוא רוב, ומותר. ולהלכה קשה להקל בזה. ובזמנינו שרובא דרובא ביצים, הם מספנא דארעא (קלב), שרק הדם אסור בהם (קלג), יש מקום להתיר כשהן טרופות, רק במקום הצורך (קלד), ובפרט אם היה ידוע שהאחרת היתה יותר גדולה (קלה), וכל שכן אם נתבשרו ב' ביצים בקליפתן, אפשר יותר להתיר (קלו). והכלי שנתבשרו בו הב' ביצים, כיון דאפשר בהגעלה, יגעילו אחר מעל"ע (קלז), ואם אי אפשר בהגעלה ישהה מעל"ע (קלח). וכל זה שנתערב במינו, אבל אם נתערב הביצה שנמצא בה הדם, שלא במינו, יש לאסור התערובות (קלט), אם אין ששים נגד

הכלי (קכ), ולפחות ימתין מעל"ע (קכא): (מו) הואיל וצלאו הכי חד בתרי בטיל. פירוש דמן התורה מין במינו, חד בתרי בטיל ברוב, אפילו לח בלח (קכב), אלא שחכמים הצריכו ס"א (קכג), לכן כאן שיש ספק אם היה במקום האוסר, הוא ספק דרבנן, ומקילין (קכד), ובטל ברוב, ומותר להכניסם אח"כ לאינו מינו (קכה): (מז) חד בתרי בטיל. ביצה האסורה מתבטלת כשיש עוד ב' ביצים כשירות. ואין חילוק אם נתערבה עם אחרות בצונן, היינו שנטרפו לפני הבישול, או בישלם, או טגנם יחד (קכו), בכל האופנים אמרינן שבטל ברוב, כיון שהוא ספק אם היה הדם במקום האוסר. אבל המים שנתבשרו בהן הביצים, דהוי אינו מינו, כיון שאין בהם הפסד, ישפכם (קכז), ואם נחרץ לו המים, יש מקום להתיר במקום הצורך (קכח). וכן בטגנם בשמן הדין כן. וכל זה שנתערב ג' ביצים,

פאר השלחן

(קכ) חזון איש (י"ד סימן כ"ו ס"ק ב') שכתב דנראה דכל דשרינן התערובות מחמת ספק, צריך להגעיל הכלי. (קכא) כיון דהשו"ת אגרות משה (י"ד חלק א' סימן ל"ו) מתיר לכתחילה בלי הגעלה. (קכב) כמבואר בשו"ע להלן סימן צ"ח סעיף ב'. (קכג) כמבואר להלן סימן פ"ו (סעיף ה'), וסימן צ"ח (סעיף ד'). (קכד) ט"ז ס"ק ה'. (קכה) פמ"ג (מש"ז ס"ק ה') שכתב יבש ביבש שנתבטל ברוב במינו, ונדע התערובות, מותר לבשרו אח"כ עם רטוב, דהוי שאינו מינו (והרמ"א סימן ק"ט סעיף ב' מתיר במקום הפסד), והוא הדין כאן לענין ביצים. דרך לערבן ולמרסן תחילה, ובטיל, ונעשה היתר גמור, ומותר אח"כ עם קמח, וכן הוא בכף החיים (ס"ק כ"ג) בשם חכ"א (כלל כ"ט סעיף ח'), וכינת אדם שער או"ה סימן כ"ב), והביא דברי הוב"ע (ס"ק ט"ו) שהגם שהמחבר (סימן ק"ט) לא סובר כהרמ"א, ואסור לבטלם, מ"מ כאן בדם ביצים מותר, כיון שהוא ספק אם היה במקום האוסר, וגם יש סכרא דדם ביצים דרבנן. (קכו) ש"ך (ס"ק י'), ערוך השלחן (סעיף כ"ט). והגם שהמים או השמן הוי אינו מינו (לבושי שרד היהודים דינים ליו"ד סימן ק"ו, ד"ת ס"ק ל"ז), מ"מ מותרים הביצים, משום דאמרינן סלק את שאינו מינו, ומינו רבה עליו ומבטלו (ט"ז ס"ק ה'). ויש לצרף עוד סברא, דהוי דרבנן, דיש פוסקים שסוברים דגם דם ביצים שבישלו אסור מדרבנן (כמבואר בד"ת ס"ק מ"ה). (קכז) כיון דהש"ך (סימן צ"ח ס"ק ח') אסור האינו מינו, ורק הט"ז (ס"ק ה') וסימן צ"ח ס"ק ה') מתיר. (קכח) כיון דהפמ"ג (מש"ז ס"ק ה') כתב דאפשר דכאן גם הש"ך יודה שמותר האינו מינו, כיון שיש הרבה דעות שדם ביצים דרבנן. (קכט) ש"ך (ס"ק י') וטעמו דהוי ספק ספיקא, דיש כאן ב' ספיקות. ספק אם יש כאן ביצת איסור או לא, כיון שלא אוסר לכו"ע, ואם תמצא לומר דיש כאן ביצת איסור, שהלכה כאוסרים, יש עוד ספק, שמא ביצת היתר הוא הרוב, היינו שביצה הכשירה יותר גדולה מביצת האיסור, ואסור רק מדרבנן, עד שיהיה ששים, וספיקא דרבנן לקולא, דבתערובות סומכין על הפוסקים הסוברים שדם ביצים דרבנן, וכן דעת החמודי דניאל (הלכות תערובות הא' סימן י"ב), וכן דעת החזון איש (י"ד סימן כ"ו ס"ק ב'). והערוך השלחן (סעיף כ"ה) כתב תערובות חד בחד, מנהגי לאסור בעשיר, ולהתיר בעני, דמדינא יש להקל, אלא דבעשיר כין דהפסד מועט הוא אין להקל לכתחילה. (קל) ט"ז (ס"ק ה'), וכן דעת הפר"ח (ס"ק י'), הובא בכרית' ס"ק ו'), מנח"י (כלל ס"ב ס"ק ט"ו), כנה"ג (בהגהת ב"י ס"ק ל"ד), בשם דמשק אליעזר (דף קע"ג), חידושי רע"א, בית לחם יהודה (ס"ק ד'), וכ"ה בפמ"ג (שפ"ד ס"ק י'), לבושי שרד (חידושי דינים ליו"ד סימן צ"ג), נימוקי רי"ב, שערי דעה (ס"ק ב'), שו"ת חינוך בית יהודה (סימן פ'), ד"ת (ס"ק ל"ח), ליקוטי רימ"א (על כללי הוראה כלל י"ב ס"ק ו'), שו"ת אמרי יוסף (חלק ב' סימן צ'), יד יהודה (פירוש הקצר ס"ק י'), ופירוש הארוך ס"ק ז'), עצי העולה (הלכות ביצים כלל ב' סעיף ד'), וחוקי חיים שם ס"ק ו'), בית אברהם (שפתי זהב ס"ק ה'), ואדני זהב ס"ק א'), זב"צ (ס"ק י"ב), כף החיים (ס"ק כ'), שו"ת חשב האפוד (חלק א' סימן י"ג), (קלא) חכ"א כלל כ"ט סעיף ז'). (קלב) שנולדו מתרנגולת ע"י חימום, ולא ע"י תרנגול. (קלג) כמבואר בסעיף ז'. (קלד) בשו"ת מנחת יצחק (חלק ד' סימן נ"ז ס"ק ג') כתב דבתערובות בוראי יש להתחשב עם המתירים, אפילו אם יש ביצים של זכר המעורבים בביצים של השוק, כיון דרובא דרובא הם ביצים מספנא דארעא. והשו"ת אגרות משה (י"ד חלק א' סימן ל"ו) כתב דלענין תערובות, אף חד בחד אין להחמיר לאסור, אף לבעל נפש, בסתם ביצים, כל זמן שלא ידוע ודאי שהיא באה מזכר, וכן דעת השו"ת משנה הלכות (חלק ד' סימן צ"ו) שכתב דלענין תערובות, פשוט שהוא היתר גמור, ואין להחמיר בזה, אפילו לחרדים לדבר ה'. (קלה) אבל בלא זה אין להתיר, שהסכמת האחרונים (הובא בפאר השלחן ס"ק ק"ל), שאין להתיר כי אם באופן שיש רוב נגד הביצה האסורה, דהיינו חד בתרי. (קלו) כיון דבמקום הפסד מצטרף קליפת האיסור להיות (רמ"א סימן צ"ט סעיף א'), ואז יש כבר רוב נגדה, ביצת ההיתר עם קליפתה, וקליפת ביצת האיסור, נגד הביצה האסורה, והגם שאין כאן הפסד, מ"מ בדם ביצים דכל גופו אינו אלא ספק, ראוי לסמוך ע"י (שו"ת שבט הלוי י"ד סימן כ"ב, בשם שו"ת אמרי יוסף חלק ב' סימן צ'), ואפילו אם לא נצרך קליפת האיסור להתיר, רק כמו שלא נמצא הקליפה, שבוה מותר אפילו שלא במקום הפסד (שו"ע סימן צ"ט סעיף א', וש"ך שם ס"ק ב'), ג"כ יש רוב, כמו שכתב השו"ת אמרי יוסף (שם) בשם פנים יפות (פרשת נשא ד"ה איתא בסוטה) דביצה עם קליפה, הוי כמו שני ביצים בלי קליפתן. (קלז) חזון איש (י"ד סימן כ"ו ס"ק ב'), שכתב דנראה דכל דשרינן התערובות מחמת ספק, צריך להגעיל הכלי. (קלח) כיון דהשו"ת אגרות משה (י"ד חלק א' סימן ל"ו) מתיר לכתחילה בלי הגעלה. (קלט) ש"ך (ס"ק י') כדברי הרש"ל (ים של שלמה חולין פרק ג' סימן ק"כ) וב"ח, שאוסרים בכל אופן, וכתב דנראה דגם האו"ה (כלל מ"ב דין ד') והרמ"א מודים לזה, שהרי לא כתבו דבריהם להתיר, אלא בנתערב בשאר ביצים (עכ"ר) דזה הוי מין במינו, שאין הטיפה נותנת טעם, והביצה

(מח) אכל אס הנזילה לצד (מט) אסור (ז) וכן אס נחשלה או נללה צילה (ג) ולא ידעין אס הוא במקום האסור (הכל מאו"ה)
ועין ת"ח כלל ס"ז דין ג):

באר היטב

עכ"ל: (ז) וכן. האי וכן, קאי אס נחשלה או נללה, יש להחיר התערובת, אכל אס נחשלה או נללה לצד, אסור הנזילה:

מעדני השלחן

בתערובות זו, ויהיה ביחד ג' ביצים, ומותר התערובות (קמח). וכל זה שהיה ספק אם היה הדם במקום האסור, אבל אם נמצא הדם במקום שאוסר בודאי לכו"ע (קמט), צריך ס"א ביצים כשנתערב רק במינו (קנ), ואם נתערב גם באינו מינו, אסור אם אין ששים, והכל מצטרף לשיעור (קנא). אם היה הדם במקום האסור בודאי, רק היה ספק אם נתערב בביצים כשירות, אם היה רוב בכשירות, מותר (קנב). עיסה הנלווה מקמח וביצה, והיה בה דם, והכניס העיסה בתבשיל, מבואר דינו במטעמי השלחן (קנג): (מח) אכל אסור הביצה לבד. היינו אם מצא בביצה אחת דם, ולא נתערבה הביצה באחרות: (מט) אסור. הביצה, ככל מקום שימצא בה דם, בין בחלבון, ובין בחלמון (קנד), בין חי ובין מבושל (קנה), או מטוגן, וצ"ל (קנו), והוא ספק איסור תורה (קנו): (ג) ולא ידעין אסור במקום האסור. כתב החכ"א (קנה) אם משחו החלות בביצה כנהוג, ונמצא טיפת דם בהביצה, אם עדיין לא נאפה החלות, יגרר היטב מה שמשח, ואם כבר נאפה, צריך ליקח מהחלות כדי נטילה (קנט), ואם קשה לו להסיר כדי נטילה, או במקום הפסד, יש מקום

הביצה, ובהפסד מרובה יש מקום להתיר (קמ), ובזמנינו שרובא דרובא ביצים, הם מספג דאדעא, יש מקום להתיר גם לעת הצורך. אפילו בלי הפסד מרובה. ודע דביצה שנמצא בה דם, שנפל לאינו מינו, ולא נחשלה, אפילו אם הוא ספק אם יש בה ששים, לא אמרינן בזה ספק דרבנן לקולא (קמא), ולכן המאכל אסור, והקדירה לכתחילה יש להגעילו (קמב), ואם אי אפשר, יש להשהותה מע"ע (קמג). ואם יש ספק בכלל אם נפל לאינו מינו, מותר מטעם ספק ספיקא (קמד), ספק אם נפל למינו, ואם תמצא לומר שנפל לאינו מינו, שמא הביצה לא נאסרה (קמה), ובזמנינו שרובא דרובא ביצים הם מספג דאדעא, צ"ע אם יכולים להתיר ג"כ המאכל שנפל לאינו מינו, ויש ספק אם יש ששים (קמו). ואם נתערב במינו ושלא במינו, כגון עיסה שנלווה בג' ביצים, ואחר הלישה נמצא דם בקליפה של ביצה אחת מהם, מותר הכל (קמז). וה"ה בנתערב הביצה בקמח, או בבשר טחון, או בדגים טחונים, שנותנים שם ביצים ומערכים. אם היה בתערובות מין בשאינו מינו, ב' ביצים, ובאחד נמצא טיפת דם, ולא היה ששים, יש להתיר התערובות ע"י שיוסיף עוד ביצה

*בנתבשלה

פאר השלחן

לא נשתנה טעמו (פר"ח ס"ק י' ד"ה דע), ורק בביצה שיש בה אפרוח, שנחשבה עם שאר ביצים, הרי מין בשאינו מינו (חכ"א כלל כ"ט סעיף ח'). כמו שכתבו הט"ז (סימן ק"ז ס"ק ד'), והש"ך (שם ס"ק א'). (קמ) פמ"ג (שפ"ד ס"ק י' ד"ה הכנה"ג) וז"ל: אם נפלה הביצה לאינו מינו ונתבשלה, בהפסד מרובה יש לצדד בזה אף שאין ששים. מותר, כיון דכל איסורו לא היה אלא דרבנן לדידן, וגם יש ספק אם היה במקום האסור, וכדאמרן. (קמא) פמ"ג (מש"ז ס"ק ה') וז"ל: אם נפלה אותה הביצה לחור, לאינו מינו, ואינו יודע אם יש ששים, לא אמרינן ספק דרבנן להקל. עכ"ל. היינו דמיירי שהיה שם רק ביצה אחת, ואין שם תערובות ביצים, לכן אסור באינו מינו אם לא ידוע שיש כנגדה ששים, כמו שכתב הש"ך (סימן ק"י בכללי דיני ס"ס בקצרה ס"ק ב') שאם הספק הראשון אסור מן התורה, לא היה ספק ספיקא להתיר התערובות. (קמב) כדעת השו"ת בית יהודה (חלק ב' סימן ל"ג, ל"ה), הובא בד"ת (ס"ק מ'). (קמג) כדעת עקרי הד"ט (אור"ח סימן י"ט ס"ק ט'), יד יהודה (פירוש הקצר ס"ק י"א), הובא בד"ת (ס"ק מ'). (קמד) פמ"ג (שפ"ד ס"ק י'), ד"ת (ס"ק ל"ז). (קמה) דהרי רק מספק אנו אוסרים הביצה. (קמו) מי אמרינן דהוי ספק בחסרון ידיעה, ולא היה ספק (כמבואר בסימן צ"ח סעיף ג'), או דלמא כיון דאי אפשר לברר, הוי ספק, כמו שכתב הפ"ת (שם ס"ק ח') בשם שו"ת אמונת שמואל (ס"ק כ"א). (קמז) ט"ז (ס"ק ה'). ומדמהו לסימן צ"ח (סעיף ב') שאם נתערב איסור מין במינו ובשאינו מינו, ונודע שהיה רובו היתר ממנו, וראין את שאינו מינו כאילו אינו, והשאר מינו רבה עליו ומבטלו, וסובר הט"ז (שם ס"ק ה') שהכל מותר אפילו אינו מינו, הכי נמי וראין את העיסה כאילו אינו, והביצים שהם מינו רבה על הביצה האסורה ומבטלו. והגם שהש"ך (שם ס"ק ח') סובר שרק מינו מותר, אבל האינו מינו אסור, ולפי זה כאן בנתערב ביחד, אין היתר אם אין ששים, אעפ"כ יש מקום להתיר, כיון דהפמ"ג (מש"ז ס"ק ה') כתב שהש"ך שסובר (שם) דאינו מינו אסור, אפשר יודה כאן שמוחר, כיון דיש הרבה דעות שסוברים שדם ביצים אסור מדרבנן (עכ"ל), היינו כיון שיש ספק אם זה במקום האסור, הוי ספיקא דרבנן, ויש להתיר גם האינו מינו. ולכן כתב הפמ"ג (שפ"ד ס"ק י') דאם יש ספק אם יש ששים, אפשר לצדד ולהתיר באינו מינו, דהוי ספק ספיקא בשל תורה (עכ"ל). ספק אם היה הדם במקום האסור, ושמא יש ששים נתבטל. היינו שהפמ"ג קאי על הש"ך שאוסר האינו מינו, מ"מ כאן בביצים, אפשר שיודה, (או שמייירי שנפל ב' ביצים, דלהש"ך (ס"ק י') ב' ביצים הוי ג"כ תערובות, ולכן כתב הפמ"ג רק אפשר לצדד ולהתיר), ועכ"פ בזמנינו שרובא דרובא ביצים הם מספג דאדעא, יש להתיר הכל. (קמח) הערוך השלחן (סעיף כ"ז) כתב שאולי יש להקל להוסיף עוד ביצה, ולעברה, ולהתיר המאכל, והשו"ת דברי מלכאל (חלק ב' סימן ל"ט) מתיר להוסיף ביצה ולבטל, ואמרינן סלק את שאינו מינו כאילו אינו, ומינו רבה עליו ומבטלו (שו"ע סימן צ"ב סעיף ב'), ואף שהרמ"א (סימן צ"ט סעיף ו') אוסר להוסיף באיסור דרבנן ולבטל, מ"מ הפמ"ג (שם שפ"ד ס"ק ד') מביא בשם כנה"ג (שם בהגהת הטור ס"ק ט"ז) דספק איסור דרבנן, לכו"ע מותר להוסיף ולבטל לכתחילה (הובא במעדני השלחן שם ס"ק ל'), וביצה שיש בה דם, כבר הסכימו האחרונים דע"פ רוב בכל מקום לא היה רק ספק איסור (הובא בד"ת ס"ק ל"ז). ונראה בזמנינו שרובא דרובא ביצים הם מספג דאדעא, יש להתיר בזה בפשיטות להוסיף עוד ביצה, וכן הורה הגאון רבי שמשון אהרן פולנסקי זצ"ל אב"ד טפליק, להוסיף ביצה בתערובות חד בחד בדגים טחונים, כדי לבטלו, ולהתיר התערובות. (קמט) ובמעדני השלחן (ס"ק מ"ג) מבואר באיזה אופן נאסר לכו"ע. (קנ) שו"ע סימן פ"ו (סעיף ד'), וסימן צ"ח (סעיף ד'). (קנא) שו"ע (סימן צ"ב סעיף ב'), ולא שייך בזה לומר סלק את שאינו מינו, כמו שאינו, ולהתיר בפחות מששים. (קנב) גליון מהרש"א (ד"ה בט"ו), בשם שו"ת עבודת הגרשוני (סימן י"ד). (קנג) סימן צ"ב ס"ק כ"ה. (קנד) רמ"א סעיף ג'. (קנה) ואע"ג שיש פוסקים שסוברים שגם דם ביצים שבטלו הוא מדרבנן, מ"מ אסורה הביצה שנתבשלה, דהרי כבר כתב הרמ"א (סעיף ג') שבכל מקום שנמצא דם בביצה, היא אסורה, ולמה כתבו כאן עוד הפעם, לומר שאין אומרים בזה ספק דרבנן להקל בלי תערובות ברוב. (קנו) רמ"א לקמן. (קנז) ט"ז (ס"ק ה'), ש"ך (ס"ק י'), שכתב דבתערובות סומכין על הפוסקים דדם ביצים דרבנן, משא"כ לבד, הוי ספק איסור תורה בכל מקום שימצא דם, אם נולדה ע"י תנגול. (קנח) כלל כ"ט סעיף ח'. (קנט) וכתב החכ"א (שם) ואע"ג דק"י"ל דאפוי אסור עד ששים, כשהיה במקום שאוסר בודאי, מ"מ כאן שיש ספק שמא לא היה במקום האסור, סמכין על הפוסקים שדי בנטילה (עכ"ל). ואף שיש ששים יסיר כדי נטילה (דברי שאול ויוסף דעת ד"ה סימן ס"ו), וכן כתב הפמ"ג (שער התערובות חלק ב' פרק ג' ד"ה שאלה, וד"ה ועתה) דלחם שמשחו אותו בביצה שנולדה ביו"ט, ונאפה, צריך ליטול מהלחם שיעור כדי נטילה, וכן

פ"ב. י' הרשב"א
בתשובה משום דקלי
הביצה לא גרע
משיעור קליפה.

ה ט) נמצא הדם בביצה (נא) במקום שאינו אוסר את כולה ולא זרק הדם (נב) ושכח (נג) וטרף הביצה עם הדם נראה לי שהוא (ח) (נד) מותר :
ו (נה) י' נמצא דם (נו) בביצה (נז) ששמוה על החמין להצטמק כיון (נח) שאין במקום הביצה רוטב (נט) מותר כל (ס) החמין :

באר היטב

(ח) מותר. ולפי מה שנהגין לאסור, אותו צילה אסורה. ונפקא מיניה גם במקום שנהגו לאסור אם נתערב הדם עמו בתערובת אחר, שהוא

מעדני השלחן

להקל, ודי שיסיר כדי קליפה (קס): ה. (נא) במקום שאינו אוסר את כולה. היינו שנמצא דם על החלבון, שרק הדם אסור, והביצה מותרת לדעת המחבר (קסא): (נב) ושכח וטרף הביצה. בשוגג. ואם עירבו במזיד, מבואר דינו לקמן (קסב): (נג) וטרף הביצה עם הדם. ולא ניכר הדם בביצה, דאם ניכר הדם, יסיר מה שניכר: (נד) מותר. לדעת המחבר, כיון שאינו דם ריקום, אלא שאסור רק משום מראית עין, ולכן דוקא כשהוא בעין, אבל כשנתערב בשוגג ואינו ניכר, מותר (קסג). ודוקא שעירבו בשוגג, אבל אם עירבו במזיד, אסור עבורו, או למי שנתבטל בשבילו, משום קנסא, שהוא מבטל איסור לכתחילה (קסד). ויש אומרים (קסה) שלאחרים מותר (קסו). ונראה אם אין בזה הפסד מרובה, קשה להתיר (קסז). וכל זה לדעת המחבר, אבל לדעת הרמ"א לא שייך דין זה (קסח), שכבר כתב (קסט) שנתפשט המנהג לאסור הביצה בכל מקום שנמצא הדם (קע). ומ"מ שייך ג"כ דין זה להרמ"א, בביצים מספנא דארעא, שאין אנו אוסרים כל הביצה, רק הדם (קעא), ואז אם טרף הדם בשוגג, מותר (קעב): ו. (נה) נמצא דם בביצה. במקום שאוסר הביצה בודאי (קעג): (נו) בביצה. בקליפתה, או שהיתה קלופה (קעד): (נז) ששמוה על החמין. דעת האו"ה (קעה) שהביצה מונח על כסוי הקדירה, ודעת הש"ך (קעו) שהביצה מונח בקדירה על חתיכה חמה, ולא נוגע ברוטב: (נח) שאין במקום הביצה רוטב. אף שיש למטה מהביצה רוטב. ודע לדעת הש"ך (קעז) שהביצה מונח בקדירה, מיירי שאינו מעלה רתיחות, והקדירה מגולה (קעח): (נט) מותר כל החמין. אף שאין בהם ששים נגר הביצה, אבל החתיכה החמה שהביצה מונחת עליה, אסור שיעור כדי נטילה (קעט). וכל זה לדעת המחבר, אבל לדעת הרמ"א (קפ) שאין אנו

מטעמי השלחן

ט) נמצא הדם בביצה. המקור לסעיף זה הוא דברי הב"י שכתב נמצא דם בביצה במקום שאינו אוסר את כולה, (היינו בנמצא דם בחלבון), ולא זרק את הדם, וטרף הביצה עם הדם, נראה לי דמותר, אע"פ שאין ששים בהיתר (בביצה) כנגד הדם מותר, משום שיש פוסקים שאין בו איסור כלל אפילו מדרבנן, ואפילו לדברי האוסרים אותו מדרבנן, היינו שלא לאכלו בעינו, ואפילו לערבו לכתחילה אסור, אבל אם נתערב שלא מדעת (בשוגג), אינו אוסר תערובתו. וכ"כ הרשב"א (תורת הבית הקצר בית ג' שער ה' דף פ"ח:). והנה במעדני השלחן (ס"ק נ"ד) כתבנו שלדעת הרמ"א לא שייך דין זה, כיון שכתב (סעיף ג') שנתפשט המנהג במדינות אלו, לאסור כל ביצה שיש בה דם, ואין מחלקין בין חלמון לחלבון. רק הש"ך (ס"ק י"ב) כתב כיון דהרמ"א סתם, ולא הגיה כלום על דברי המחבר בסעיף זה, לכן במקום שלא נהגו לאסור הביצה, היינו לדעת היש אומרים, והיש מחמירין שהביא הרמ"א (סעיף ג'), שלא אוסר שלא על הקשר, להם יהיה מותר, כששכח וטרף. ואפילו לפי המנהג לאסור כל ביצה שיש בה דם, מ"מ אם נתערב הדם בשוגג בתערובת אחר, מותר. והטעם כתב הפמ"ג (שפ"ד ס"ק י"ב) דכיון דלא אסור אלא משום מראית עין, לא גזרו על תערובתו, דליכא מראית עין. אבל היד יהודה (פירוש הארוך ס"ק ח') כתב שפשוט הוא דהש"ך שהתיר בנפל הדם לתערובות, היינו לדעת הרמ"א דסובר דשלא במקום הקשר מותר מצד הדין, ואינו אסור אלא משום חומרא, לכן מותר בתערובות, דלא אסרו אלא כשהוא בעין. אמנם לדידן דק"ל לחוש לדעת הרא"ה (בדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט:), שסובר שמדינא אסור הדם בכל מקום שנמצא בביצה, פשיטא שאם נתערב הדם של הביצה בתערובת אחר דהוי אינו מינו של הדם, צריך ששים נגדו (הובא בד"ת ס"ק מ"א):
י) נמצא דם בביצה ששמוה על החמין. המקור לסעיף זה הוא דברי הב"י בשם שו"ת הרשב"א (חלק ז' סימן רצ"ט) שכתב אם נמצא דם בביצים ששמוה על החמין להצטמק, הדבר פשוט שאין התבטיל נאסר,

פאר השלחן

הוא בשו"ת מחנה חיים (חלק ג' יו"ד סימן ט"ו). הובא בד"ת (ס"ק מ"ו). (קס) כיון שדעת הגהות מהרש"ק (על פמ"ג שער התערובות ד"ה פ"ג) שסייר רק כדי קליפה, דהרי קי"ל (שבת דף פ"ו ע"א, רמב"ם שביתת עשור פרק ג' הלכה ט', שו"ע אורח סימן תרי"ד סעיף א'), דסיכה הוא רק משהו בעלמא, וכן כתב המשמרת שלום (שער התערובות שם) דיסיר רק קליפה. ודעת השו"ת שם אריה (יו"ד סימן כ"ד) להתיר החלות אחר אפיה, ויגדר הטיחה שעל גבי החלות (הובא בד"ת ס"ק מ"ו), לכן אם קשה לו להסיר כדי נטילה, או במקום הפסד, יש מקום להתיר, ויסיר כדי קליפה. (קסא) כמבואר בסעיף ג'. (קסב) במעדני השלחן ס"ק נ"ד. (קסג) חכ"א כלל כ"ט סעיף ט'. (קסד) ש"ך (ס"ק י"א), פרי"ח (ס"ק י"א), פמ"ג (שפ"ד ס"ק י"א), חכ"א (כלל כ"ט סעיף ט'), כף החיים (ס"ק ל"ב), כדלקמן סימן צ"ט (סעיף ה'). (קסה) פמ"ג שפ"ד ס"ק י"א. (קסו) והטעם הוא כיון שהדם אסור רק מדרבנן, משום מראית עין. (קסז) כיון שעבר על דרבנן, וגם על איסור דרבנן אסור למי שנתבטל עבורו, כמבואר בשו"ע (סימן צ"ט סעיף ו'), ובמעדני השלחן (שם ס"ק נ"ח). (קסח) ש"ך (ס"ק י"ב), חכ"א (כלל כ"ט סעיף ט'). (קסט) בסעיף ג'. (קע) ומה שהרמ"א לא הגיה על זה שאסור, מפני שמובן מאליו (ערוך השלחן סעיף כ"ח), והוא פשוט. דהרי המחבר כתב "נראה לי" היינו לשיטתו בסעיף ג'. (קעא) כמבואר בסעיף ו'. (קעב) תפלה למשה (ד"ה בש"ע), פ"ת (ס"ק כ'), ערוך השלחן (סעיף כ"ח). (קעג) סעיף זה הוא דברי שו"ת הרשב"א (חלק ז' סימן רצ"ט) ושם כתב להדיא "דם הנמצא בחלמון ביצה", ודעת הרשב"א (תורת הבית הארוך בית ג' שער ה' דף פ"ט:). ובחלמון ביצה כולה אסורה (וכמבואר במטעמי השלחן ס"ק ו'). (קעד) ב"י בשם תשובת הרשב"א (חלק ז' סימן רצ"ט, הובא במטעמי השלחן ס"ק י'). (קעה) כלל מ"ב דין ו', ועוד פוסקים, הובא דבריהם במטעמי השלחן (ס"ק י'). (קעו) ס"ק י"ג, ועוד פוסקים, הובא דבריהם במטעמי השלחן (שם). (קעז) ס"ק י"ג. (קעח) אבל אם הקדירה מכוסה, או אפילו שהקדירה מגולה רק מעלה רתיחות, הוי כנפל הביצה לרוטב, ואוסר עד ששים, דהבל הרתיחה שעולה, מתערב עם זיעת הביצה והתבטיל, וקבלו התבטיל טעם הביצה, ד"ת (ס"ק מ"ט) בשם שו"ת מהר"ם די בוטין (סימן פ"ט). (קעט) ש"ך (ס"ק י"ג), פרי"ח (ס"ק י"ב), חכ"א (כלל כ"ט סעיף י'). כדן חם דצלי באיסור כחוש, כמו שכתב המחבר (סימן ק"ה סעיף ד', ה', וש"ך שם ס"ק י"ז) שבלוע בלי רוטב נאסר כדי נטילה. (קפ) סימן ק"ה סעיף ה'.

ז (ס) יא) "ביצים המוזרות (פירוש (סא) שנפסדו (סב) ונעשו כעין מטוה) אפילו (י) ישיבה התרנגולת יא ברייתא שם דף ס"ד ופירוש רש"י שאינם של זכרים ואין אפרוח קלוט בהם לעולם וכ"כ הרשב"א והטור.

באר היטב

אזי אם נתערב צמינו או צמינו ושאינו מינו, מותר. אבל בשאינו מינו לצד, אסור, ולריך ששים נגד הביצה, ודוקא בהם אבל בלזון נטל הביצה, ושאר מותר כדי קליפה: (י) ישיבה. כתב שצולי לקט בשם הגאונים דאם שהו הביצים תחת התרנגולת ג' ימים, אסורים משום שיקוף. והצ"י וכל האחרונים כתבו סתמא להחמיר. וש"ך ופרי"ח הביאו ראיה כדעת

קליפה. ורש"ל כתב לפי מה שנפסק לקמן דאפילו ללי וחם לתוך חם, משניין צנישול ואוסר עד ששים, הכי נמי אסור עד ששים. וט"ז כתב אם הדם צודאי במקום האוסר, אז לריך ששים נגד הביצה, אבל אם היה ספק אם הוא במקום האוסר, אזי די בקליפה, וקליפת הביצה מהני כאן. קינור דינים אלו, אם נתערב הביצה ולא ידעין אם הוא במקום האוסר,

מעדני השלחן

בקיאיין בין כחוש לשמן, צריך ששים בקדירה נגד הביצה (קפא), וגם כדי נטילה, בחתיכה שהביצה מונחת עליה (קפב), ובהפסד מרובה די בכדי נטילה, אף שאין ששים (קפג). ודוקא כשהיה הדם במקום שהוא אוסר בודאי (קפד), אבל כשהיה הדם במקום שאינו אוסר לכו"ע (קפה), די שסיר כדי נטילה מהחתיכה שהיה מונח עליה הביצה (קפו), אף שאין ששים, ואם קשה לו או בהפסד מרובה, די שסיר כדי קליפה מהחתיכה (קפז). ואם היה הביצה בקליפתה אין צריך להסיר כלום מהחתיכה, ודי שסיר קליפת הביצה (קפח). ובזמנינו שרובא דרובא ביצים הם מספגא דארעא, במקום הצורך והפסד קצת, אין צריך שסיר מחתיכה כדי נטילה, ודי בשיעור כדי קליפה, אף שהיה הדם במקום שאוסר לכו"ע. אם הניחו הביצה שהיה בה דם במקום שאוסר לכו"ע, על כסוי קדירה, מותר להרמ"א אף שאין ששים נגד הביצה, כיון שהביצה בתוך הקליפה, והקליפה מפסקת (קפט), אם אינה נקובה (קצ), או סדוקה (קצא): I. (ס) ביצים המוזרות. פירוש שאינו מזכר, אלא מספגא דארעא, שנתחממה התרנגולת מהארץ, וממנה לא נולד אפרוח (קצב). ובמטעמי השלחן (קצג) מבואר איך ידעין בבירור שהם מספגא דארעא: (סא) שנפסדו. מחמת שהתרנגולת ישיבה עליהן (קצד): (סב) ונעשו כעין מטוה. פירוש הביצים נפסדים ונעכרים,

מטעמי השלחן

משום דכיון דאין במקום הביצה רוטב, לא עדיף מצלי שאינו אוסר אלא כדי קליפה, וקליפת הביצה עצמה לא גרע משיעור קליפה. ולא עוד אלא אפילו היתה קלופה (לא אוסרת), כיון שרוטב שבקדירה אינו עולה למעלה מהכסוי, אין מה שבקדירה בולע ממנה, דלא עדיף מחתיכה שבתוך הרוטב, כשלא ניצר וכיסה (עכ"ד), היינו חתיכה שיוצא קצת מהרוטב, כדעת רש"י (חולין דף ק"ח ע"ב, וכמבואר במטעמי השלחן סימן צ"ב ס"ק ד'). והנה דעת הש"ך (ס"ק י"ג) שהרשב"א מיירי שהביצה בתוך הקדירה על חתיכת מאכל, ולא נוגע ברוטב, וכתב דמה שכתב הרשב"א שרוטב שבקדירה אינו עולה למעלה מהכסוי, טעות סופר הוא, וצ"ל למעלה מהביצה, דהא מיירי שהביצה מונחת בקדירה על המאכל, וכן מצא מוגה, וכ"כ הפמ"ג (שפ"ד ס"ק י"ג) דכפי הנראה מיירי הרשב"א ששמוה הביצה על חתיכה שגגה היה מגולה בלא רוטב, וצ"ל דמיירי שאין כסוי על הקדירה, דאל"כ נחשב כתוך הרוטב, כשהוא רותח (כמבואר בסימן צ"ב סעיף ב'). ופיים הש"ך אבל האו"ה (כלל מ"ב דין ו') סובר שהרשב"א מיירי שמונחים הביצים על הכסוי, לכן אינו אוסר אלא כדי קליפה, ודוקא שלא נגע במאכל עצמו, אבל אם נגע בו, צריך ששים כנגד כל הביצה. וכ"כ הכף החיים (ס"ק ל"ו) בשם שלחן גבוה (ס"ק י"ז) שהרשב"א והמחבר מיירי ששמו הביצה על כסוי הקדירה, ומדויק מלשונם שכתבו "על החמין" ולא כתבו תוך החמין. אבל בתוך הקדירה אפילו בלא רוטב, מ"מ הבל התיחה שעולה מן התבשיל, מתערב יפה עם הביצה, ואוסר. ודע דהרשב"א שכתב דלא עדיף מצלי שאינו אוסר אלא כדי קליפה, הולך לשיטתו (תורת הבית הקצר בית ד' שער א' דף ד'): דס"ל מעיקר הדין דצלי כחוש נאסר כדי קליפה, רק טוב לחוש להמחמירים, להצריך נטילה. אבל המחבר שפסק (סימן ע"ו סעיף א', וסימן ק"ה סעיף ד') דצלי צריך נטילה, קשה למה מותר, הרי קליפת הביצה, הוא רק שיעור קליפה, ולא נטילה. ויש לומר כיון שיש שסובין שגם על החלמון אסור מדרבנן, ויש שסוכרים שצלי אוסר כדי קליפה (כף החיים ס"ק ל"ח) לכן מתיר בכדי קליפה:

יא) ביצים המוזרות. המקור לסעיף זה הוא דברי הגמ' (חולין דף ס"ד): תנו רבנן ביצים מוזרות, פירוש רש"י ביצים שאינן של זכר, ואין אפרוח קלוט בהם לעולם, והר"ן (שם פרק ג' דף כ"ב) כתב דמוזרות הוא לשון טויה, כדאמרינן בגמ' (סוטה דף ו'): מוזרות בלבנה, כלומר טויה, שכשהביצים עומדין זמן מרובה, נפסדין ונעכרין, והם נטוים כחוט. נפש יפה תאכלם, פירוש מי שאינו אסטניס ואין דעתו קצת בהם, יאכלם, אע"פ שישבה עליהם תרנגולת ימים רבים (רש"י). נמצא עליה קורט דם, וזרק את הדם ואוכל את השאר. והנה הגם שדברי הגמ' "נמצא עליה קורט דם", לא קא"על ביצים מוזרות, רק על סתם ביצים מתרנגול ותרנגולת, ועל זה נחלקו בגמ' (שם) מה דינה אם נמצאו על החלמון, או על החלבון (וכמבואר בסעיף ג'), ובמטעמי השלחן ס"ק ו'), אבל על ביצים מוזרות, דלא שייך בהם ריקום (ר"ן שם), לכאורה היה אפשר לומר דהכל מותר, מ"מ כתב הב"ח דסיפא דברייתא דקתני "נמצא עליה קורט דם וזרק את הדם" קאי ג"כ על ביצים מוזרות, להורות לנו שאפילו יש בזה ב' ריעותות, דנעשית מוזרות, ויש בהם נמי דם, וזרק את הדם ואוכל את השאר. וזה לשון הטור ביצים המוזרות, פירוש שאינם מזכר אלא מספגא

פאר השלחן

(קפא) רש"ל (ים של שלמה חולין פרק ג' סימן ק"כ), ט"ז (ס"ק ו'), ש"ך (ס"ק י"ג). (קפב) עצי העולה הלכות ביצים כלל ב' סעיף י"ב. (קפג) שם. (קפד) ט"ז ס"ק ו'. (קפה) כגון על החלמון שלא על הקשר (ט"ז שם), שמותר לרש"י (חולין דף ס"ד): ולהרא"ה (בדק הבית בית ג' שער ה' דף פ"ט): כמבואר בפמ"ג (שפ"ד ס"ק ו'). (קפו) כדעת הרמ"א (סימן ק"ה סעיף ה'), והש"ך (שם ס"ק ט"ז) דבאיסור דרבנן דלא שייך בו שמנונית, והוא בודאי כחוש, אינו אוסר רק כדי נטילה. וכתב המנח"י (כלל ס"ג ס"ק י') שבדם ביצה לא שייך כלל שמנונית, וכ"כ הצבי לצדיק (על ש"ך ס"ק י"ג). וכאן שאין הדם במקום שאוסר בודאי, יש לצרף גם הסוכרים שדם ביצים אסור מדרבנן. (קפז) כדעת הט"ז (ס"ק ו') שכתב במקום שאין אסור מן הדין, אין להחמיר כ"כ, כיון שיש דעות (דעת המחבר סימן ק"ה סעיף ד', ה'), דצלי די בקליפה, וקליפת הביצה הוי קליפה, לכן יש להחמיר (פמ"ג מש"ז ס"ק ו'). משמע אם היא בקליפתה, לא אוסר כלל, ואם הביצה קלופה יסיר מהחתיכה שמונח עליה כדי קליפה, וכ"כ החכ"א (כלל כ"ט סעיף י') דבמקום שאינו אוסר בודאי, יש לסמוך על המחבר ואינו אוסר אלא כדי קליפה. (קפח) ט"ז ס"ק ו'. (קפט) ש"ך (ס"ק י"ג) וכתב דהו"ל כדן שתי קדירות חמות שנוגעות זה בזה שמותר להרמ"א (סימן צ"ב סעיף ח', וסימן צ"ג סעיף א'). (קצ) רמ"א סימן פ"ו סעיף ה'. (קצא) זב"צ שם ס"ק כ"ח. (קצב) רש"י (חולין דף ס"ד): טור, ש"ך (ס"ק י"ד). (קצג) ס"ק י"א. (קצד) חכ"א כלל כ"ט סעיף י"א.

יב טור וכדעת
הרשב"א. יג תוס'
הרא"ש והרשב"א
בחדושי והגהות
מיימוני בפרק ג' מהל'
מאכלות אסורות.

עליהם (סג) ימים הרבה (סד) מותר לאכלם (סה) י' ובלבד שיזרוק הדם:

ח (יב) "מותר לאכול (סו) ביצים צליות (סז) אף על פי שאינם יכולות ליבדק:

הגה וכן (סח) אין לריך לזדוק הצליס אם יש זהס דס (סט) דסומכין על רוצ צליס שאין זהס דס (הגה"מ

מטעמי השלחן

מעדני השלחן

מארעא, ואינם נקלטות לעולם, אפילו ישבה תרנגולת עליהם, עד שמוזרות, מותרות לאכלם, וזורק הדם. והב"י כתב שדברי הטור הם כדברי הרשב"א (תורת הבית הקצר בית ג' שער ה' דף פ"ט ע"ב, ובחידושו לחולין דף ס"ד: ד"ה ומיהו) דכל ספנא מארעא כיון דאין לחוש בהן לריקום, לכן בכל מקום שימצא בהם דם, אין הביצה הזו אסורה, ולפיכך סתם הטור וכתב "מותרות לאכלם וזורק הדם" ולא חילק אם הוא במקום הקשר, או שלא במקום הקשר, או אם הוא בחלבון או בחלמון. היינו אפילו במקום האוסר, זורק הדם, ומותר הביצה. וה"ה ביצים מוזרות של זכר, היינו שישבה התרנגולת על הביצים ג' ימים מעל"ע, מותרים אם אין בהם דם (ר"ן חולין פרק ג' דף כ"ב ע"א, ב"י, ש"ך ס"ק י"ד, פמ"ג שפ"ד ס"ק י"ד), כמו ביצים מספנא דארעא, אלא דלא שכיח ביצים מוזרות של זכר בלי קורט דם, לכן פירש רש"י (חולין דף ס"ד:) שאינן של זכר, דמילתא דשכיחא כתב (ב"ח). וכתב הפר"ח (ס"ק י"ג) ודע שאינם נקראים ספנא דארעא להתיר הביצה, אף שיש בה דם, אלא אם היתה התרנגולת סגורה כלול וכדומה, כ"א יום בריציפות, שזה זמן עיבורה בלא הטלת ביצים, באופן זה כל ביצה שמטלת אח"כ, על כרחך לא נוצרו אלא מחמימות הארץ ומותרים, אבל מה שמטלת עכשיו ביצים בלא תרנגול זכר, אינו כלום, שהרי יש לומר שנתעברה מתרנגול זכר, ומיהו אף אם שהתה כ"א יום סגורה שכבר נתעברה מחמימות הארץ, והתחילה להטיל ביצים, אם אח"כ הניח תרנגול זכר בהדה, לא נקרא ספנא דארעא, משום שכתבו חכמי הטבע, שאם יתחבר הזכר עם הנקבה בעוד הביצים באם, לפעמים ייצא מהם אפרוח, ולפיכך יש להחמיר בזה. ואם התרנגולת מתגדלת בחצר וכדומה, צריך שלא יהיה זכר תרנגול עד ששים בתים (ביצה דף ז'): או שיש נהר דמפסיק בינה לתרנגול, בלא גשר (גמ' שם), ובלא חבל, לעבור עליו התרנגולת (שם) דאז בטוח שזה לא מזכר, דאל"כ לא מקרי ספנא דארעא, וכ"כ הפמ"ג (שפ"ד ס"ק י"ד), חכ"א (כלל כ"ט סעיף י"א), עצי העולה (הלכות ביצים כלל ב' סעיף א'):

יב) מותר לאכול ביצים צליות. המקור לסעיף זה הוא דברי הב"י בשם הגהת מיימוני (מאכלות אסורות פרק ג' הלכה י"ט ס"ק נ', ובדפוס קושטנטינא שם ד"ה ואין) דמן הסתם סומכין על רוב ביצים שאין בהם דם,

פאר השלחן

(קצה) ר"ן (חולין פרק ג' דף כ"ב). ב"י. (קצו) רשב"א תורת הבית (הקצר בית ג' שער ה' דף פ"ט:). ובחידושו לחולין (דף ס"ד: ד"ה ומיהו). (קצז) ש"ך (ס"ק ט"ו). שלחן גבוה (ס"ק י"ח). כנה"ג (בהגהת ב"י ס"ק מ"ד). כרית (ס"ק י'). מחזיק ברכה (ס"ק ח'). חכ"א (כלל כ"ט סעיף י"ב). יד יהודה (פירוש הקצר ס"ק ט"ז). ד"ת (ס"ק ג"ה). אבל הפר"ח (ס"ק י"ג) מחמיר עוד יותר, ואוסר אפילו למי שאינו מאוס עליו. (קצה) ויקרא (י"א, מ"ג). מכות (דף ט"ז:). רמב"ם (מאכלות אסורות פרק י"ז הלכה כ"ט). שו"ע (להלן סימן קט"ז סעיף ו'). (קצט) כנה"ג (בהגהת ב"י ס"ק מ"ד). מחזיק ברכה (ס"ק ח'). פליתי (ס"ק י'). (ר) אבל אם יש בהם דם, אסורה הביצה. (רא) ר"ן (חולין פרק ג' דף כ"ב). ב"י, ש"ך (ס"ק י"ד). פמ"ג (שפ"ד ס"ק י"ד). (רב) השבולי לקט (חלק ב' סימן ג' ד"ה מצאתי) כתב בשם הגאונים דאם שהו הביצים תחת התרנגולת ג' ימים, אסורים משום שיקרן. וכתב הש"ך (ס"ק ט"ו) שכוונתם למי שהוא אסטניס, אסור משום שיקרן. וכ"ה בערוך השלחן (סעיף ל"א). (רג) ויקרא (י"א, מ"ג). מכות (דף ט"ז:). רמב"ם (מאכלות אסורות פרק י"ז הלכה כ"ט). שו"ע (להלן סימן קט"ז סעיף ו'). (רד) כנה"ג (בהגהת ב"י ס"ק מ"ד). שלחן גבוה (ס"ק י"ח). כרית (ס"ק י'). פליתי (ס"ק ד'). מחזיק ברכה (ס"ק ח'). חכ"א (כלל כ"ט סעיף י"ב). יד יהודה (פירוש הקצר ס"ק ט"ז, ופירוש הארוך ס"ק י'). ד"ת (ס"ק ג"ה). זב"צ (ס"ק כח). כף החיים (ס"ק מ'). (רה) כמו שכתב הכתב הכף החיים (ס"ק מ') בשם זב"צ (ס"ק כ"ז) ובן איש חי (שנה שניה פרשת טהרות ס"ק ז') שלא אוכלים ביצים המוזרות משום שיקרן, ולא שמענו ולא ראינו באחד שאכל מוזרות. (רו) הפ"ת (ס"ק ג') כתב בשם תפארת למשה (ד"ה בש"ך) דה"ה ביצים הנמצאים במעי התרנגולת שנמצא בה דם, מותרים, רק שיזרוק הדם, דהא ג"כ אין נקלטות לעולם, כדאיתא במס' ביצה (דף ו'). וסיים וצ"ע לדינא. והפ"ת כתב וכן ראיתי בספר מהר"ד שפסק כן. והפמ"ג (שפ"ד ס"ק י"ד) מסתפק בזה אם דינו כביצים מוזרות, או לא, דאפשר דגזרו בזה כמו בביצת בת יומם, מיהו איסורו הוא מדרבנן, וכן דעת הבן איש חי (שנה ב' פרשת טהרות סעיף ה') שנכון להחמיר בה כדין ביצת בת יומא. והד"ת (ס"ק ג"ב) הביא עוד דיעות חלוקות בזה. (רז) ד"ת (ס"ק ג"ב) שכתב בדמקום הפסד מרובה יש לסמוך על המקילין להתיר התערובות אף כבישל שלא במינו ולא היה ששים, אבל לענין הביצה עצמה אין להקל. (רח) פמ"ג (שפ"ד ס"ק י"ד). ביאור הגר"א (ס"ק י"ב). (רט) תפארת למשה (ד"ה בש"ע), ועוד פוסקים, הובא בפאר השלחן (ס"ק קע"ב). (רי) כמבואר בשו"ע (סימן צ"ט סעיף ה'), הובא בפאר השלחן (ס"ק קס"ד). (ריא) רמ"א לקמן. (ריב) אבל מראה ברין (חום), לא אוסר. (ריג) סעיף ג'. (ריד) שם. (רטו) כמבואר שם, ובמעדני השלחן (ס"ק י"ז). (רטז) עצי העולה הלכות ביצים כלל ב', חוקי חיים ס"ק ט"ז.

יד מימרא דרב
כריתות דף כ"א.
מו אוקימתא דגמרא
שם פז שם בכריתות
וכתבוהו הרי"ף
והרא"ש בפרק ח'
דחולין.

וארוך) ומכל מקום (ע) נהגו להחמיר כשעושין מאכל עם צליים (עא) ציום שרואין צם אס יש צהם דס:
ט (עב) יג) דם דגים (עג) אף על פי שהוא מותר י"א אם קבצו בכלי (עד) אסור משום מראית עין
טו לפיכך אם ניכר שהוא מדגים (עה) כגון שיש בו קשקשים (עו) מותר:
י (יד) טז דם אדם אם פירש ממנו (עז) אסור (עח) משום מראית (יא) עין לפיכך אם נשך הככר

באר היטב

הגאונים: (יא) עין. אס אלנעו מטפטף דם, שרי למנוץ, שהרי ניכר דמאלנעו קאמי, וכשיש הוכחה, מותר אף צדס אדם, אורח מישור:

מעדני השלחן

לבדוק, דבכל מקום חוששין למיעוט המצוי (ריז): (ע) נהגו להחמיר. וכן המנהג בכל תפוצות ישראל, להחמיר כשטורפין ביצים, לראות אם יש בהן דם או לא (ריח). וכדיעבד אם לא בדק, ועשה בהם מאכל, מותר (ריט): (עא) ביום. וכן בלילה כשיש אור בבית, שיכול ליבדק לאורו (רכ): ט. (עב) דם דגים. טהורים (רכא): (עג) אע"פ שהוא מותר. כמבואר בסעיף א' (רכב): (עד) אסור. מדרבנן (רכג), משום מראית עין, שלא יאמר הרואה שאוכל דם בהמה, שהוא אסור מדאורייתא (רכד). או כדי שלא יאמר הרואה שמותר לאכול דם, כיון דמחליף בדם בהמה (רכה). ואפילו לאכלן בצינעה, במקום שאין רואין, אסור (רכו). ואם נתערב הדם במאכל, ולא ניכר הדם, לא אסור תערובתו (רכז): (עה) כגון שיש בו קשקשים מותר. שעי"ז ניכר שזה מדגים. ואף לכתחילה מותר להניח קשקשים בתוכו, או אצלו (רכח): (עו) מותר. וה"ה דם חגבים טהורים, מותר (רכט), לאלו שנוהגין לאכול חגבים (רל), אלא שצריך היכר (רלא), היינו שניח עמו חגבים, ובוזה ניכר שהוא של חגבים (רלב): י. (עז) אסור. מדרבנן: (עח) משום מראית עין. שלא יחשוב הרואה, שאוכל דם בהמה שאסור (רלג). ואפילו לאכלו בצינעה במקום שאין רואה, אסור (רלד). ודוקא בהם גזרו משום מראית עין, מפני שהם דם, אבל בדברים אחרים, כגון יין אדום בתכלית אדמומית, וכדומה, מותר ליתנו בתוך כלי ולשתותו (רלה):

פאר השלחן

(ריז) שם. ומטעם זה צריך ג"כ לבדוק הריאה בבהמה וחיה, אם יש בה סרכא (כמבואר בשו"ע סימן ל"ט סעיף א'), דהוי מיעוט המצוי (ש"ך שם ס"ק ב', פמ"ג שם שפ"ד ס"ק ב'). (ריח) ערוך השלחן (סעיף ל"ב), בן איש חי (שנה שניה פרשת טהרות סעיף ח'), כף החיים (ס"ק מ"א). (ריט) ערוך השלחן שם. (רכ) עצי העולה (הלכות ביצים כלל ב' חוקי חיים ס"ק ט"ז) שכתב דאף בלילה אם הוא סמוך לנו, צריך לבדוק, דבכל מקום שאפשר לברר בקל, מבררין. רק אם הוא רחוק מהנר, או שאין הנר מאיר יפה, אין צריך להטריח עצמו, דסומכין על הרוב. (רכא) וסימני דגים טהורים, מבואר בסימן פ"ג. (רכב) ובמטעמי השלחן ס"ק ד'. (רכג) ר"ן חולין פרק ח' דף ל"ט ע"א. (רכד) ש"ך סימן פ"ז ס"ק ו'. (רכה) רש"י (כריתות דף כ"א:), הובא במטעמי השלחן (ס"ק י"ג). (רכו) פמ"ג (שפ"ד ס"ק ט"ז) שכתב אף דבכל מקום שאסור חז"ל משום מראית עין, הוא באיסור תורה, ולא בדרבנן. מ"מ מסתברא באיסור אכילה שכבר נעשה חתיכה דאיסורא, אף בדרבנן, ובחזרי חדרים אסור, וכן כתב הכף החיים (ס"ק מ"ג) בשם מחזיק ברכה (ס"ק ט"ו), וזב"צ (ס"ק ל"א). (רכז) רמ"א (סעיף י'). ופרטי דיניו מבואר במעדני השלחן (ס"ק פ"ג). (רכח) חידושי רע"א, וכתב שכן משמע מדברי הרמ"א (סימן פ"ז סעיף ג') שכתב דבשר בהמה וחלב שקדים, יש להניח אצל החלב שקדים משום מראית עין, כמו שנתבאר בסימן ס"ו לענין דם עכ"ד, הרי שגם כאן מותר להניח לכתחילה. (רכט) פרי"ח (ס"ק י"ד), ערך השלחן (ס"ק ט'), ערוך השלחן (סעיף ל"ג), זב"צ (ס"ק ל'), כף החיים (ס"ק מ"ב). (רל) הט"ז (סימן פ"ה ס"ק א') כתב ועכשיו נוהגין שלא לאכול שום חגב, אפילו בידוע ששמו חגב, לפי שאין אנו בקיאים בשמותיהן. אבל הכף החיים (שם ס"ק ו') כתב שהרבה מקומות יש בספרד שאוכלין אותו, וכן המנהג בתימן שאוכלין אותו. (רלא) פרי"ח (ס"ק י"ד), ערך השלחן (ס"ק ט'), ערוך השלחן (סעיף ל"ג), זב"צ (ס"ק ל'), כף החיים (ס"ק מ"ב). (רלב) כף החיים שם. (רלג) רש"י (כתובות דף ס'). הובא במטעמי השלחן (ס"ק י"ד). (רלד) פמ"ג (שפ"ד ס"ק ט"ז), ועוד פוסקים הובא בפאר השלחן (ס"ק רכ"ו). (רלה) כריתת סימו פ"ז ס"ק ז'.

בשיניו ויצא דם משיניו על גבי הככר (עט) צריך לגרדו אבל (פ) שבין השיניים (פא) מוצצו: הגה וכל (פב) דם דגים ודם אדם הואיל ומדינא שרי (פג) אינו אוסר (יב) תערוצתו (מיימוני פ"ז דמאכלות אסורות נשם רשנ"ל והוא נמ"ה צית ג' שער ה'):

סז כמה דברים האסורים משום דם. ובו ו' סעיפים:

א (א) א * בדם בהמה וחיה נמי אין איסור כרת (ב) אלא בדם הנפש שהנשמה יוצאת בו אבל

באר היטב

(יב) תערוכתו. שהרי הן ענמן מותרים כשיש בהם הוכחה, כל שכן תערוצתו, ש"ך:

מעדני השלחן

(עט) צריך לגרדו. להסיר הדם שעליו, שלא ישאר על הלחם שום מראה דם, ואוכל הלחם. וגרידה הוא פחות מקליפה (רלו). אם נשך פרי, באופן שע"י הדחה לכד ג"כ יוסר הדם, לא צריך לגרדו, ודי בהדחה היטב: **(פ) שבין השיניים מוצצו.** ובולעו (רלו), דכיון שעדיין מחובר, שלא פירש לחוץ, אין בזה שום איסור. אבל אם אצבעו מטפטף דם, יש ליזהר לכתחילה שלא למוצצו, ולבלוע הדם (רלח), אבל למצוץ ולפלוט לחוץ, כמו שהמהלים עושים, מותר (רלט). אם נפסק הטפטוף, ונשאר האצבע מלוכלך בדם, אסור להניחו בפיו, משום מראית עין (רמ): **(פא) מוצצו.** דוקא בחול, אבל בשבת ויום טוב אסור (רמא), אפילו שאינו בולעו, רק פולטו: **(פב) דם דגים.** טהורים. וכן דם חגבים טהורים, במקומות שהספרדים אוכלים אותו (רמב), דינו כדם דגים (רמג): **(פג) אינו אוסר תערוצתו.** אפילו נפל לפחות מרוב (רמד). ודוקא כשאינו ניכר מראית הדם בתערוכות, אבל אם ניכר בה אדמומית, אפילו נתערב בששים, אסור (רמה). ודוקא שנתערב בשוגג, אבל אסור לערבו במזיד בתערוכות, ולבטלו (רמו). ובדיעבד אם עבר ועירב אפילו במזיד, אינו אוסר תערוצתו (רמז). ונראה דאם עבר ועירב להחמיר ולאסרו, שלא לעבור על דברי חז"ל. אבל אם נתערב במאכל בשוגג, ועדיין ניכר מראה הדם, בזה אף לכתחילה מותר להוסיף ולערבו, שלא יהיה ניכר הדם (רמח):

א. (א) בדם בהמה וחיה. ועוף (א): (ב) אלא בדם הנפש. והוא הדם האמצעי, שמקלח בכח, אבל הדם שיוצא בתחילת שחיטה כלי קילוח, וכן הדם שיוצא בסוף בלי קילוח, הרי הם כדם האברים (ב), ואינו אלא בלא תעשה (ג). ויש אומרים (ד) שחייב כרת על דם

פאר השלחן

(רלו) ר"ן (חולין פרק ח' דף מ"א). ועוד פוסקים, הובא במעדני השלחן (בפתיחה להלכות בשר בחלב סימן נ"ב). (רלו) גמ' כתובות דף ס' ע"א. (רלח) דיש בזה מחלוקת הפוסקים, הובא דבריהם בד"ת (ס"ק ס"ח) ובכף החיים (ס"ק מ"ז), לכן יש ליזהר לכתחילה בזה, ולהחמיר שלא ימצוץ ולבלוע הדם שבתוכו. (רלט) כנה"ג (בהגהת ב"י ס"ק נ"ב), וכתב ולא גזרין שמא יבלע הדם (הובא בד"ת ס"ק ס"ח). (רמ) בן איש חי (שנה שניה פרשת טהרות סעיף א'), כף החיים (ס"ק מ"ח). (רמא) משנה ברורה (סימן שכ"ח ס"ק קמ"ז) שכתב המוצץ דם בפיו מן החבורה, חייב, ולכן אסור למצוץ דם שבין השיניים. (רמב) כף החיים (סימן פ"ה ס"ק ו'), הובא בפאר השלחן (ס"ק ר"ל). (רמג) כמבואר במעדני השלחן ס"ק ע"ו. (רמד) פמ"ג שפ"ד ס"ק ט"ז. (רמה) יד אברהם, שכתב ודוקא כשנתערב בענין דליכא משום מראית עין, שאין ניכרין בעין, אז אינו אוסר תערוכות, דאי לא הכי, אסור, וכתב שכן משמע מרשב"א (תורת הבית הארוך בית ג' שער ה' דף פ"ט). שכתב ואין צריכין שיעור לבטלן, שאפילו מצות פרוש אין בהן, כל זמן שאין בהם משום מראית עין, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית הקצר (שם) שאין דמים אלו אוסרין תערוכתו, שאין ניכרין בתערוכתו שהם מותרים, וסיים היד אברהם והשתא אתי שפיר, גבי ככר (סעיף ט') שאם נשך ויצא דם ע"ג ככר צריך לגרדו, אע"פ שאוכלו ע"י תערוכות, מ"מ ניכר הוא בעין, לכן אסור אם אין גרורו, וכן כתב הד"ת (ס"ק ע"א) בשם מגדל עוז (על הרמב"ם מאכלות אסורות פרק ו' הלכה ב' ד"ה דם אדם) דדם האדם אסור כל זמן שיש בו אדמומית. (רמו) תו"ח (כלל ס"ב דין ד'), דהו"ל מבטל איסור דרבנן, ודינו מבואר להלן (סימן צ"ט סעיף ו'). (רמז) תו"ח (כלל ס"ב דין ד'), כמו שכתב הרשב"א (תורת הבית הקצר בית ג' שער ה' דף פ"ט). דאין דם דגים וחגבים אוסרין תערוכתו, וכ"כ המגיד משנה (מאכלות אסורות פרק ו' הלכה ב'), וכן דעת היד יהודה (פירוש הקצר ס"ק י"ח, ופירוש הארוך ס"ק י"ב) שבהם דגים וחגבים ואדם, אם עירבו במזיד, מותר, דלא דמי לדם ביצים (סעיף ה') שאוסרים אם עירב במזיד. (רמח) יד יהודה (פירוש הקצר ס"ק י"ח, ופירוש הארוך ס"ק י"ב) וטעמו דלא גרע משאר איסור דרבנן, שאין לו עיקר בדאורייתא, דהרבה פוסקים מתירין להוסיף בידיהם, וכאן יש לומר דכו"ע מודים (ד"ת ס"ק ע"ב). (א) משנה (כריתות דף כ':), לכוש (עטרת זהב). (ב) כן דעת התוס' (כריתות דף כ': ד"ה דם הקזה), וכמבואר במטעמי השלחן (ס"ק א', וסימן ס"ו ס"ק א'). (ג) כמבואר לקמן. (ד) רמב"ם מאכלות אסורות פרק ו' הלכה ג'.